

Τ.Ε.Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΑΪΚΗΣ & ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία:

«Συγκριτική μελέτη των θεωρητικών Κ.Μαρμαρινού, Κων/νου
πρωτοψάλτη και Π.Κηλτζανίδου στην οικογένεια του μακάμ Ράστ με βάση
τον Νη, σε αντιπαράβολή με σύγχρονα θεωρητικά κείμενα»

Φοιτήτρια: Καραϊσκού Χρύσα

Υπεύθυνος καθηγητής: Σκούλιος Μάρκος

Άρτα 2011

«Δίχως αγάπη
η λατρεία είναι ένα ασήκωτο βάρος,
ο χορός αγγαρεία
η μουσική θόρυβος»

Μεβλανά Τζελαλεττίν Ρουμί

Αντί προλόγου

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελεί μια μελέτη της οποίας η αφορμή, γεννήθηκε στα πλαίσια του μαθήματος «τροπική ανάλυση». Μέσα από το εν λόγω μάθημα, δημιουργήθηκε η πρώτη μου επαφή με την θεωρητική προσέγγιση των μακάμ και κατ' επέκταση, η ανάγκη εμβάθυνσης μου σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο της ανατολικής μουσικής λόγω της ενασχόλησης μου και με τον κανονάκι. Πιο ειδικά, μέσα από την τριβή μου σε αυτό το πεδίο έρευνας, θέλησα να πραγματοποιήσω μια ευρύτερη έρευνα για την εξέλιξη και την διαμόρφωση των μακάμ που γνωρίζουμε σήμερα.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όσους με βοήθησαν για την παρούσα εργασία. Αρχικά τον επιβλέποντα καθηγητή μου Σκούλιο Μάρκο για την στήριξη και την καθοδήγηση του. Τον καθηγητή Ανδρικό Νίκο για την κατεύθυνση αυτής της εργασίας και την διάθεση του προσωπικού αρχείου συγγραμμάτων. Τον συνάδελφο μου Κούνα Σπήλιο για την παροχή πληροφοριών της χρήσης του προγράμματος Finale και τον συνάδελφο μου Ανδρέου Ανδρέα για την φωτογράφιση του υλικού παραρτήματος.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	6
 Κεφάλαιο 1° Ανάλυση του θεωρητικού έργου του εκάστοτε θεωρητικού σύμφωνα με την χρονολογική μελέτη του.	
Μέρος α΄	
Θεωρητικόν Κυρίλλου Μαρμαρινού (1749).....	10
Μέρος β΄	
Ερμηνεία της εξωτερικής μουσικής και εφαρμογή αυτής εις καθ' ημάς μουσικήν (1843).....	18
Μέρος γ΄	
Μεθοδική διδασκαλία Π.Γ Κηλτζανίδου Προυσσαέως(1881).....	28
 Κεφάλαιο 2° Συγκριτική μελέτη των περιγραφών του Κ.Μαρμαρινού, Κων/νου πρωτοψάλτη και Π.Κηλτζανίδη στα κοινά τους μακάμ της οικογένειας του ράστ, σε αντιπαράβολή με σύγχρονα θεωρητικά κείμενα.	
Μέρος α΄	
Συγκριτική μελέτη των τριών θεωρητικών Κ.Μαρμαρινού, Κων/νου πρωτοψάλτη και Π.Κηλτζανίδη στα κοινά μακάμ της οικογένειας του μακάμ ράστ.....	71

Μέρος β'

Συγκριτική μελέτη σύγχρονων θεωρητικών κειμένων από τους Murat Aydemir, Ismail Hakki Ozkan και Μάριου Μαυροειδή για την οικογένεια του μακάμ ράστ.....71

Κεφάλαιο 3^ο Συμπερασματική προσέγγιση της συγκριτικής μελέτης79

Συμπεράσματα-Επίλογος.....82

Βιβλιογραφία.....92

Παράρτημα.....96

Εισαγωγή

Από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα επικρατούσε μια συγκεχυμένη κατάσταση στα θεωρητικά ζητήματα της μουσικής διότι τα θεωρητικά εγχειρίδια της εξωτερικής μουσικής παρουσίαζαν ασυμφωνία μεταξύ τους. Από την εποχή του Κ.Μαρμαρινού ξεκινά η πραγματοποίηση εκτεταμένων συγκρίσεων των εκκλησιαστικών ήχων της βυζαντινής μουσικής¹ και των μακάμ² της εξωτερικής μουσικής. Πάνω σε αυτό τον άξονα και έχοντας ως πηγή τους τον Κ.Μαρμαρινό, συντάσσονται και το θεωρητικό του Κων/νου πρωτοφάλη και του Π.Κηλτζανίδη. Ο Κ.Μαρμαρινός είναι ο πρώτος που επιχειρεί την ακριβή καταγραφή των μακάμ. Τα θεωρητικά αυτά κείμενα που συγγράφονται αποτελούσαν ένα θεωρητικό οδηγό της πορείας ανάπτυξης του κάθε μακάμ και απευθύνονταν σε γνώστες αυτής της μουσικής³.

Στόχος αυτής της εργασίας σε πρώτο επίπεδο είναι μέσα από την τροπική ανάλυση του εκάστοτε θεωρητικού έργου για την οικογένεια του μακάμ ράστ, να αναδειχθεί η ομαδοποίηση των μακάμ της οικογένειας του ράστ από την εποχή του Κ.Μαρμαρινού μέχρι τον πιο νεότερο Π.Κηλτζανίδη. Επίσης, η τροπικότητα που παρουσιάζεται από τον κάθε θεωρητικό και πως αυτό αποτυπώνεται στο έργο του. Η σύγκριση των μεταξύ τους έργων αποσκοπεί στην ανάδειξη συγκλίσεων και αποκλίσεων των περιγραφών ως

¹ Δημήτρης Λέκκας, «Θεωρία και θεωρητικές αρχές της ελληνικής μουσικής κατά τους Μέσους Χρόνους», στο: Βιβριδάκης Στ., κ.ά., *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού*, ΕΑΠ, Πάτρα 2003, σελ 314. Πρέπει να διευκρινίσουμε ότι με τον όρο “βυζαντινή μουσική” εννοούμε «την κυρίαρχη και επίσημη μουσική έκφραση της Αυτοκρατορίας, που εστιάζοταν στην Κωνσταντινούπολη και κατευθυνόταν από την Εκκλησία», και τον διαχωρίζουμε από τον όρο “μουσική του Βυζαντίου”, ο οποίος καλύπτει «όλες τις μουσικές, λόγιες και λαϊκές, θεωρητικές και προφορικές, θρησκευτικές και κοσμικές, που εμφανίστηκαν και λειτούργησαν μέσα στα όρια της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ρευστά κι αυτά στη διαχρονία τους, ανεξάρτητα από προελεύσεις και γεωγραφικούς εστιασμούς»· βλ. Λέκκας Δ., «Αρχαία ελληνικά μουσικά Θεωρητικά», στο: Αγγελόπουλος Λ., κ.ά., *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού*, τ. Β, εκδ. ΕΑΠ, Πάτρα 2003

² Χαράλαμπος Καρακατσάνης, *Βυζαντινή ποταμής τόμος ια, Θεωρητικόν Κυρίλλου του Μαραμαρινού, χειρόγραφον 305 I.E.E.A (1749)*, Αθήνα βδ'2004, εισαγωγή

³ Bulenta Aksoy, Towards the Definition of the makam- *THE STRUCTURE AND IDEA*, publication of the department of folk tradition university of Tampere, Berlin 1997, page 6

προς την πορεία ανάπτυξης των μακάμ. Σε δεύτερο επίπεδο οι συγκριτικοί λόγοι τους, αντιπαρβάλλονται με σύγχρονα θεωρητικά κείμενα ώστε να αναδειχθεί η μετεξέλιξη τους.

Το υπό μελέτη υλικό προσδιορίστηκε αρχικά από τα ίδια τα θεωρητικά εγχειρίδια του Κ.Μαρμαρινού, Κων/νου πρωτοψάλτη και Π.Κηλτζανίδη. Και οι τρεις αυτοί θεωρητικοί παραθέτουν ένα περιγραφικό κείμενο το οποίο αναλύει την «ανάπτυξη» του κάθε μακάμ με χρήση των βαθμίδων της θεμέλιας κλίμακας⁴. Στην περίπτωση του Κων/νου, παραθέεται και μια διαστηματική κλίμακα που απεικονίζει τις βαθμίδες που χρησιμοποιεί στην περιγραφή του. Στην περίπτωση του Π.Κηλτζανίδη, παρατίθεται και περιγραφή του μακάμ και διαστηματική κλίμακα αλλά και μελωδικό παράδειγμα. Η προσέγγιση των βαθμίδων που αναφέρονται στις περιγραφές πραγματοποιείται με την χρήση της βυζαντινής σημειογραφίας. Η επιλογή αυτή είχε στόχο, την πιο εύκολη ανάγνωση του κειμένου διότι η τούρκικη ονοματολογία δεν είναι εύχρηστη για τον προσδιορισμό του τονικού ύψους της εκάστοτε βαθμίδας χωρίς την καθοδήγηση της θεμέλιας κλίμακας.

Η εργασία αυτή διαρθρώνεται ως εξής:

Στο πρώτο μέρος πραγματοποιείται η ανάλυση του εκάστοτε θεωρητικού έργου. Η ανάλυση αυτή αποσκοπεί στην κατανόηση της ανάπτυξης του εκάστοτε μακάμ ώστε να καθίσταται δυνατή η συγκριτική μελέτη του επόμενου κεφαλαίου.

- Περιγραφή

Η περιγραφή της διαστηματικής θεωρίας⁵ του κάθε μακάμ, πραγματοποιείται από τους συγγραφείς της μέσω των βαθμίδων που αναφέρονται. Η απόδοση της περιγραφικής ανάλυσης πραγματοποιείται με την αποτύπωση των σχηματιζόμενων πενταχόρδων και τετραχόρδων μέσα από τα περάσματα των βαθμίδων⁶ που αναφέρει ο παραπάνω θεωρητικός στην πορεία ανάπτυξης του κάθε μακάμ της οικογένειας του ράστ. Η αναφορά των βαθμίδων γίνεται με την βυζαντινή σημειογραφία.

⁴ Ozan Yarman, *A Comparative Evaluation of Pitch Notations in Turkish Makam Music*, *Musicology*, Istanbul Technical University 2007

⁵ Μάριος Σκούλιος *Προφορικότητες: Προφορικότητα και διαστηματικός πλούτος σε μουσικά ιδιώματα της Βορειοανατολικής Μεσογείου, τμήμα λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ, Άρτα 2007*, σελ 39

⁶ Μ. Μαυροειδής, *Οι μουσικοί τρόποι στην ανατολική μεσογεία*, Fagotto, Αθήνα 1999, σελ 285

- Διαστηματικό παράδειγμα⁷

Η απόδοση των κλιμάκων αυτών πραγματοποιείται με την αναφορά των βαθμίδων που ή δεν σημειώνονται στην παρατιθέμενη κλίμακα του κάθε μακάμ.

- Μελωδικό παράδειγμα

Η απόδοση των μελωδικών παραδειγμάτων έγινε με δύο τρόπους. Αρχικά παραθέτεται περιγραφικά η πορεία ανάπτυξης του μελωδικού παραδείγματος του εκάστοτε μακάμ και έπειτα η μεταγραφή του σε πεντάγραμμο. Για την καλύτερη αποτύπωση των διαστημάτων, χρησιμοποιήθηκε το τούρκικο σύστημα⁸ καταγραφής (με τις αντίστοιχες υφесоδιέσεις του). Οι μουσικοί φθόγοι σημειώνονται μόνο ως προς το σχετικό ύψος τους⁹ η απεικόνιση της χρονικής αξίας κρίθηκε ανεπιθύμητη διότι στόχος της μεταγραφής των παραδειγμάτων είναι η πορεία ανάπτυξης¹⁰ των μελωδικών τους φράσεων.

Σημείωση: Στα μελωδικά παραδείγματα που μεταγράφονται στο πεντάγραμμο, αποτυπώνουμε την βαθμίδα του κάτω Ζω δίεση (γκεβέστ) με δίεση διότι, θέλουμε να απεικονίσουμε την αυξημένη θέση που έχει στην θεμέλια κλίμακα, άσχετα εάν στο πεντάγραμμο η απόσταση της με την βάση είναι ήδη σε απόσταση ημιτονίου.

Η σημειογραφία που χρησιμοποιείται για την αποτύπωση των ατελών καταλήξεων είναι η εξής:

⁷ Μάρκος Σκούλιος, *η θέση και η σημασία τη έννοιας της κλίμακας στα ανατολικά τροπικά συστήματα-Μουσική και θεωρεία, τμήμα λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ, Άρτα 2009, σελ 104*

⁸ Σημεία αλλοίωσης: Yilmaz Zeki, *Türk Musikisi Dersleri*, caglar Musiki Yayinlari, Istanbul 2007, σελ37

⁹ Για αντίστοιχες καταγραφές βλέπε: Owen Wright, *Demetrious Cademir: The collections*, SOAS Musicology Series, University of London, London 1992, σελ 116

¹⁰ Signell Karl L, *Makam, Modal Practice in Turkish Art Music*, Asian Music Publication, series D, monographs, no.4, rep New York 1986, σελ 48

(●) με αυτό το σημάδι απεικονίζεται η ατελής κατάληξη σε μια βαθμίδα της οποίας η χρονική αξία είναι ενός χρόνου.

(○) με αυτό το σημάδι απεικονίζεται η ατελής κατάληξη σε μια βαθμίδα της οποίας η χρονική αξία είναι δύο χρόνων.


Ανάλυση του θεωρητικού έργου του εκάστοτε θεωρητικού σύμφωνα με την
χρονολογική μελέτη του.

Θεωρητικόν Κυρίλλου Μαρμαρινού (1749)¹¹

- Περιγραφή

καὶ ἡ πράξις·

Ἦχος Α' ὁ


 ε π ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε

Κινήσεις που σημειώνονται:



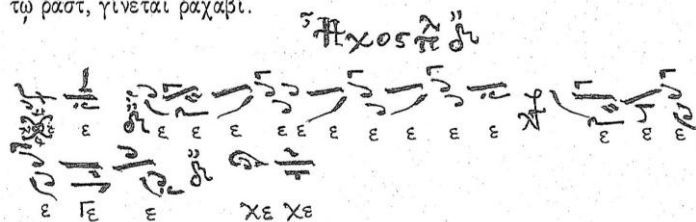
¹¹ Διονυσία Παπαγεωργίου, *πτυχιανή εργασία: Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΔΟΥΤΚΙΑΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ 18ου ΚΑΙ 19ου ΑΙΩΝΑ, ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΗΛΤΖΑΝΙΔΗ*, Άρτα 2011

¹² Αναφέρεται στο μελωδικό παράδειγμα που παρατίθεται.

Ραχαβι

- Περιγραφή

Ῥαχαβί, ἄρχεται ἐκ τῆ νεβὰ περδεσί, καὶ διὰ τῆ τζαρεγκιάχ περδεσί ἀνιόν μέχρι καὶ τῆ ἔβιτζ, ἐπαναστρέφει αὐθις περδὲ περδὲ μέχρι τῆ σεγκιάχ, καὶ ἀναλαβὼν ἐκ τῆ ντεγκιάχι ἀνιόν μέχρι καὶ τῆ νεβὰ καὶ ἐπαναστραφὲν κατιὼν μέχρι καὶ τῆ ῥάστ, καὶ ἐπιπηδήσαν παρὰ τῷ σεγκιάχι ἐμπίπτει ἐπὶ τῷ τεγκιάχ, καὶ δείξας ῥάστ χρέμαται ἐν τῷ γεγκιάχι, εἶτα ἐπιπηδήσαν καὶ καταλήξαν ἐπὶ τῷ ῥάστ, γίνεται ῥαχαβί.



Το μακάμ ραχαβί είναι ήχος μαλακός διατονικός του πλαγίου με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Από τον Δι μέσω του Γα πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Ζω με ράστ τετράχορδο και επιστρέφει διατονικά με ατελή κατάληξη στον Βου και κίνηση σεγιτιά. Σχηματίζει τετράχορδο ουσάκ από τον Πα και ανεβαίνει μέχρι τον Δι, όπου επιστρέφει με πεντάχορδο ράστ καταλήγοντας ατελώς στον Νη. Τέλος, ανεβαίνει στον Βου και κινείται καθοδικά από τον Πα προς τον Νη και αφού αναδείξει τον Νη, κατεβαίνει στον κάτω Δι με τετράχορδο ράστ, ανεβαίνει και καταλήγει στον Νη.

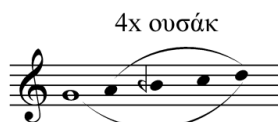
Κινήσεις που σημειώνονται:



4χ μπουσελίκ στον Νη



κίνηση Σεγκιά



5x ράστ στον Νη

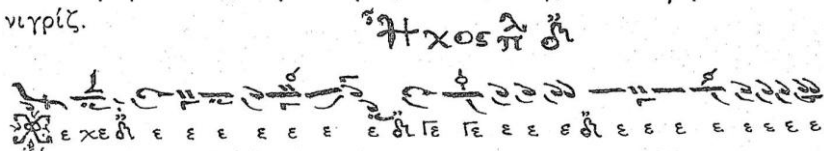


4χ ράστ στον κάτω Δι

Νικολιζ

- Περιγραφή

Νιγρίζ, ἄρχεται ἐκ τῆ νεβά, καὶ διὰ τῆ ἕζάλ περδεοὶ ἐάσαν τὸ
τῆσεγιάχ, ἵσταται ἐπὶ τῷ σεγκιάχ, καὶ διὰ τῆ ντεγκιάχι ἐπὶ τῷ
ράστ, καὶ ἀνὸν αὐθις περδὲ περδέ, καὶ δείξας μικρὸν χιτζάζι,
ἐπαναστραφὲν αὐθις περδὲ περδέ, καὶ καταλήξαν ἐπὶ τῷ ράστ εἶναι
νιγρίζ.



Το μακάμ νικριζ είναι σκληρός χρωματικός του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Από τον Δι έλκεται ο Γα δίεση στέκεται στον Βου και μέσω του Πα, πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Νη με πεντάχορδο ράστ. Ανεβαίνοντας μία – μία βαθμίδα σχηματίζει πεντάχορδο νικριζ και κατεβαίνει καταλήγοντας στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

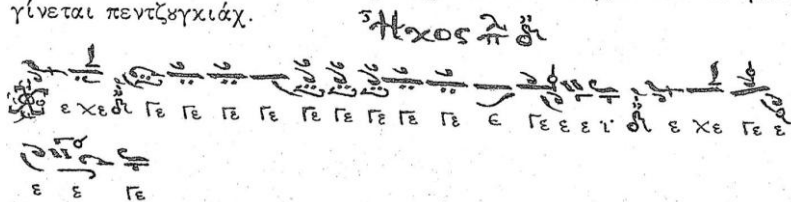


4χ μπουσελίκ στον Νη

Πεντχοугιάχ

- Περιγραφή

Πεντζυγκιάχ ἐστὶν ἐκ τῆς νεβά, κατιὸν δὲ διὰ τῶν ὕζαλ καὶ
μπασελίχ περδέδων ἐν τῷ ντυγκιάχ, καὶ καταλήξαν ἐπὶ τὸ ράστ
γίνεται πεντζυγκιάχ.



Το μακάμ πεντζουγκιάχ είναι ήχος μαλακός του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Πραγματοποιεί κίνηση κλιτόν στον Δι με τον Γα και τον Βου σε δίεση καταλήγει ατελώς στον Πα και στη συνέχεια καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

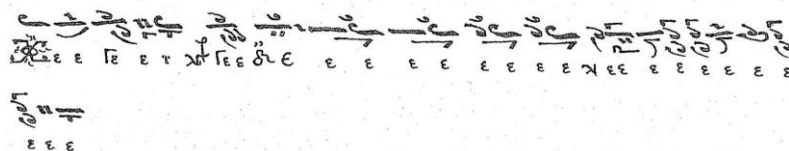


Έτερον πεντζουγκιάχ δια το σεγκιαχί¹³

- Περιγραφή

Έτερον πεντζουγκιάχ δια τῷ σεγκιαχί, (δν⁽¹⁾ ἐκ τῷ ράστ, ἄρχεται ἐκ τῷ σεγκιάχ, καὶ ἀνιὸν ἐπὶ τῷ νεβά, κατέρχεται ἐπὶ τῷ ράστ, ἐπιπηδῆσαν ἐπὶ τῷ τζαρεγκιάχ καὶ κατιὸν ἕως τὸ ἀσιράν, καὶ ἀνιὸν ράστ καὶ καταλήγον, γίνεται πετζουγκιάχ)

Ἦχος ᾠδῆ



Το έτερον πεντζουγκιάχ είναι ήχος μαλακός του πλαγίου τετάρτου και παράγεται από το ράστ με βαθμίδα εισόδου τον Βου. Από τον Βου ανεβαίνει στον Δι και με πεντάχορδο ράστ καταλήγει ατελώς στον Νη. Έπειτα μεταπηδά στον Γα και κατεβαίνει με πεντάχορδο χουσεινί και καταλήγει ατελώς στον κάτω Κε. Τέλος, καταλήγει στον Νη.

¹³ Η περιγραφή για το έτερον πεντζουγκιάχ δια το σεγκιαχί πραγματοποιείται από τον Στέφανο Δομέστιχο.

4χ μπουσελίκ στον Νη

5χ χουσεϊνί στον κάτω Κε

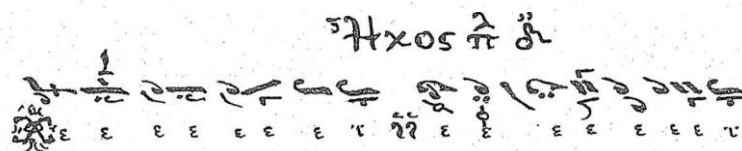
$\frac{1}{x} = x^{-1}$

14

$$Z_{\alpha\beta i\lambda}$$

- Περιγραφή

Ζαβιλ, ἐκ τῶ ῥάστ ὄν, ἄρχεται ἐκ τῶ γκερτανιέ, καὶ διὰ τῶ ζαβιλ
περδεσί δείξας νεβά, καὶ διὰ τῶ ἕζάλ περδεσί ἐπιπηρήσαν ἐπὶ τῷ
νταγκιάχ, καὶ διὰ τῶ ζεμζεμέ κατιὸν ἐπὶ τῷ ῥάστ, καὶ διὰ τῶ
μυμπερχά ναγμεσί ἀνιὸν καὶ καταλήξαν ἐπὶ τῷ ῥάστ, εἶναι ζαβίλ.



Το μακάμ ζαβίλ είναι ήχος σκληρός διατονικός του πλαγίου τετάρτου, παράγεται από το ράστ, με βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη. Από τον άνω Νη μέσω του Ζω δίεση καταλήγει ατελώς στον Δι με τετράχορδο τσαργιά. Έπειτα καταλήγει ατελώς τον Πα με τετράχορδο χιτζάζ. Μέσω από την βαθμίδα του ζεμζεμέ¹⁴ κατεβαίνει στο ράστ και πραγματοποιεί κίνηση κλιτών με την χρήση της μελωδικής φράσης πιουμπεργκά ναγμεσί¹⁵. Τέλος ανεβαίνει και καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



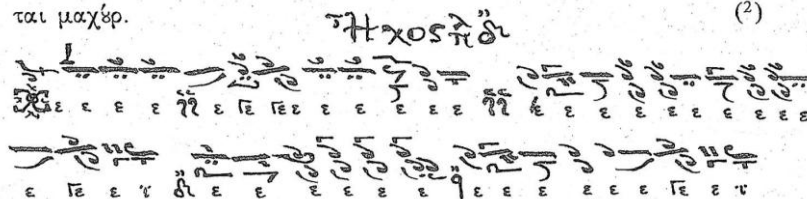
¹⁴ Η βαθμίδα του ζευξεμέ δεν ορίζεται το ακριβές του τονικό ύψος. Πραγματοποιείται αναφορά της θέσης του ζευξεμέ στην θεμέλια κλίμακα που παρατίθεται στη σελ.143.

¹⁵ Το πιουμπερκέ ναγμασι αποτελεί ένα μουσικό μέλος (μια μελωδική φράση) το οποίο σύμφωνα με το μελωδικό παράδειγμα του μακιάμ Ζαβίλ αλλά και με την παρακάτω ανάλυση του μακιάμ Πιουμπεργκέ είναι η καθοδική κίνηση κλιτών στον Νη.

Μαχούρ

- Περιγραφή

Μαχὲρ, ὃν ἐκ τῆ ράστ, ἀρχεται ἐκ τῆ χροσείνῃ, καὶ ἀνιὸν ἐπὶ τῷ
μαχὲρ, διὰ τῆ γκερτανιὲ περδεσί, στραφὲν ζαβιλ χροσείνῃ, νεβά,
τζαρεγκιάχι, μπικσελίχ, ντεγκιάχ, καὶ καταλῆξαν ἐπὶ τῆ ράστ, γίνε-
ται μαχὲρ. ٢١١ ٠ ٢ ٠ ٢ (2)



Το μακιάμ μαχούρ είναι ήχος σκληρός του πλαγίου τετάρτου, παράγεται από τον Νη, με βαθμίδα εισόδου τον Κε. Ανεβαίνει με πεντάχορδο χουσεινί και καταλήγει στον Ζω δίεση και καθοδικά καταλήγει με ράστ τετράχορδο στον Δι, με τετράχορδο μπουσελίκ στον Πα και καταλήγει στον Νη.

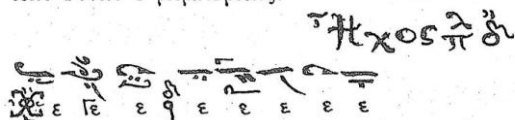
Κινήσεις που σημειώνονται:



Μουμπεργκά

- Περιγραφή

Μουμπεργκά, ὃν ἐκ τῷ ῥάστ, ἄρχεται ἐξ αὐτῷ, καὶ διὰ τῷ γκεβές περδεσι μέχρι καὶ τῷ τεγκιάχ, καὶ ἀνιὸν καταλήξαν ἐπὶ τῷ ῥάστ, καὶ εἶναι ὁ μουμπερκάς.



Το μακάμ μπουμπεργκά είναι ήχος μαλακός του πλαγίου τετάρτου και παράγεται από τον Νη με βαθμίδα εισόδου τον Νη. Από τον Νη μέσω του Ζω δίεση σχηματίζει κλιτόν και ατελή κατάληξη στον κάτω Δι.(η κατάληξη στον κάτω Δι αποτυπώνεται στο μελωδικό παράδειγμα του μακάμ. Στη συνέχεια ανεβαίνει στον Πα, πραγματοποιεί άνοδο που δεν διασαφηνίζεται το διαστηματικό της εύρος καταλήγοντας στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



Μέρος β΄

Ερμηνεία της εξωτερικής μουσικής και εφαρμογή αυτής εις καθ' ημάς μουσικήν (1843)

Ράστ

- Περιγραφή

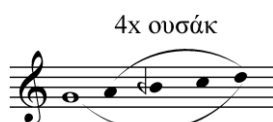
ῥάστ είναι ἡχος Ἀ.Β. τοῦ ὁποῦτον ἀρχεται ἐκ τοῦ ἰδίου περ-
δὲ, καὶ διὰ τοῦ γκεδὲς περδεσι ἐμπίπτει εἰς τὸ ἀσιράν,
ἐπειτα δὲ ἀναβαῖνον περιέρχεται τὸ ραχαβι ῥάστ, ντουγ-
κιὰχ, σεγκιὰχ, ἐπιστρέφον δὲ ἐκ τοῦ ντουγκιὰχ εἰς τὸ ῥάστ,
μετὰ ταῦτα ἀναβαῖνον πάλιν ντουγκιὰχ, σεγκιὰχ, τζαρε-
γκιὰχ, καὶ κατερχόμενον εἰς τὸ σεγκιὰχ ντουγκιὰχ, κα-
ταλήγει εἰς τὸ ῥάστ.

Το μακάμ ράστ είναι ἡχος μαλακὸς διατονικὸς πλάγιος τοῦ τετάρτου¹⁶. Με βαθμίδα παραγωγῆς καὶ εισόδου τον Νη μέσω του Ζω δίεση πραγματοποιεῖ ατελὴ κατὰλήξη στον κάτω Κε. Ἐπειτα, με ανοδική πορεία κινεῖται διατονικὰ πραγματοποιώντας ατελεῖς καταλήξεις στον Ζω δίεση, στον Νη, στον Πα στον Βου καὶ στον Γα. Κατεβαίνοντας σχηματίζει ατελεῖς καταλήξεις στον Πα καὶ στον Βου καταλήγοντας στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



κίνηση Σεγκιά



5x ράστ στον Νη

- Διαστηματικό παράδειγμα

Κε	Ζω	Νη	Πα	Βου	Γα	Δι	Κε
6 8	12	4	12	9	7	12	12
κ	9	2	3	4	5	6	7

¹⁶Γεώργιος Ν.Κωνσταντίνου, *Θεωρία και πράξη της εκκλησιαστικής μουσικής*, α΄έκδοση Αθήνα 1997, β΄έκδοση Αθήνα 1998, γ΄έκδοση Αθήνα 2001, ε΄έκδοση Αθήνα 2003, σελ 76

Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ Ράστ αποτελείται, από διατονικά διαστήματα με έκταση από τον κάτω Κε στον Κε με σημειωμένη την βαθμίδα του Ζω δίεση.

Ραχαβί

- Περιγραφή

Τὸ ραχαβί γίνεται ἐκ τοῦ A^{\flat} ἀρχεται ἐκ τοῦ νεβὰ περ-
δεσι, καὶ ἀναβαίνειν διὰ τοῦ τζαρεγκιάχ περδεσι μέχρι τοῦ ἑ-
βιτζ, ἐπιστρέφει πάλιν περδὲ περδὲ μέχρι τοῦ ντουγκιάχ, ἀφ'
οὗ δὲ ἔπειτα ἀναβῇ μέχρι τοῦ νεβὰ καὶ ἐπιστρέψῃ μέχρι
τοῦ ράσ, καὶ ἐπιπηδήσῃ εἰς τὸ σεγκιάχ ἐμπίπτει εἰς τὸ
ντουγκιάχ. πατῶν μετὰ ταῦτα τὸ ράσ κρέμαται εἰς τὸ γε-
γκιάχ, ἐπιπηδῶν δὲ καὶ λῆγον εἰς τὸ ράσ γίνεται ραχαβί.

Το μακάμ ραχαβί είναι ήχος μαλακός διατονικός του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Από τον Δι ανεβαίνει από τον Γα μέχρι τον Ζω με διατονικά διαστήματα του ραστ, επιστρέφει μέχρι τον Πα με πεντάχορδο χουσεινί, ανεβαίνει με τετράχορδο ουσάκ στον Δι και επιστρέφει με πεντάχορδο ραστ με ατελή κατάληξη στον Νη συνεχίζει με και ατελή κατάληξη στον Βου, πέφτει με ατελή κατάληξη στον Πα και στον Νη και κατεβαίνει με πεντάχορδο ραστ στον κάτω Δι καταλήγοντας στον Νη με πεντάχορδο ραστ.

Κινήσεις που σημειώνονται:



4x ράστ στον Δι

4x ουσάκ



5x ράστ στον Νη

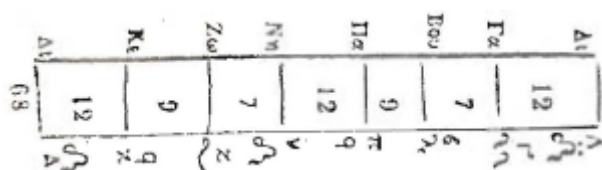


4x ράστ στον κάτω Δι



κίνηση Σεγκιά

- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ ραχαβί με έκταση από τον κάτω Δι έως τον άνω Δι αποτελείται, από διατονικά διαστήματα.

Νικρίζ

- Περιγραφή

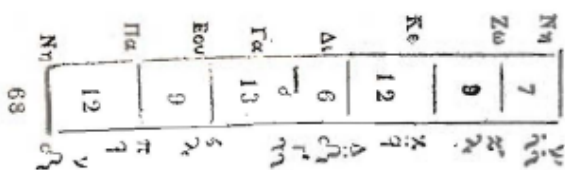
Τὸ νικρίζ ὡςκύντως γεννᾶται ἀπὸ τὸν $\Lambda_{\text{C}}\text{D}_3$. ἀρχεται ἐκ τοῦ νεβά, καὶ διὰ τοῦ οὐζάλ περδεσι ἴσταται εἰς τὸ πεγκιάχ καὶ διὰ τοῦ ντουγκιάχ εἰς τὸ ράς. ἀναβαῖνον πάλιν περδὲ περδὲ καὶ κατῶν εἰς τὸ χητζαζ, ἐπιστρέφει πάλιν περδὲ περδὲ, καὶ τελειώνον εἰς τὸ ρας γίνεται νικρίζ.

Το μακάμ νικρίζ είναι ἡχος σκληρός χρωματικός του πλάγιου τετάρτου, με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Από τον Δι ἐλκεται ο Γα, στέκεται στον Βου και κατεβαίνει διατονικά και ατελή κατάληξη στον Πα και με ατελή κατάληξη στον Νη με πεντάχορδο ραστ. Στη συνέχεια ανεβαίνει στην βαθμίδα του Βου ὕφεση σχηματίζοντας χρωματική κίνηση, καταλήγοντας με πεντάχορδο νικρίζ στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ νικρίζ με έκταση από το Νη στον άνω Νη, αποτελείται από διατονικά διαστήματα με σημειωμένη την βαθμίδα του Γα δίεση (δηλώνοντας την χρωματική κίνηση στο ραστ).

Πεντουγκιάχ

- Περιγραφή

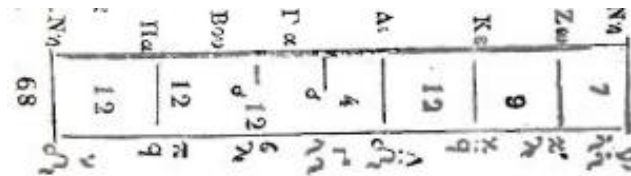
Τὸ Πεντζουγκιάχ ἐκ τοῦ $\lambda_2 \sigma \eta$, ὃν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ νεβὰ, καταβαίνειν δὲ διὰ τῶν περδεδίων οὐζὰλ καὶ μπουσελακ ἐκ τοῦ ντουγκιάχ, καὶ τελειῶνον εἰς τὸ ρὰς γίνεται πεντζουγκιάχ.

Το μακάμ πετζουγκιάχ είναι ήχος μαλακός διατονικός του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Από τον Δι κατεβαίνει στον Πα μέσω του Γα και Βου δίεση σχηματίζοντας κλιτὸν καταλήγοντας διατονικά στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ πετζουγκιάχ με έκταση από τον Νη στον άνω Νη αποτελείται, από διατονικά διαστήματα με σημειωμένες τις βαθμίδες του Γα δίεση και Βου δίεση που αποτυπώνουν την κίνηση κλιτὸν στον Δι.

Νιχαβέντ

- Περιγραφή

Τὸ Νιχαβέντ ὄν ὡσαύτως ἐκ τοῦ ρᾶς $\frac{2}{4}$ ἢ $\frac{3}{4}$. ἀρχεται ἐκ τοῦ νεβά, καὶ καταβαίνειν διὰ τοῦ μπεγιατί εἰς τὸ τζαρεγκιάχ, ἀναβαίνειν πάλιν εἰς τὸ νεβά, καὶ ἐπιστρέφον ἔπειτα εἰς τὸ τζαρεγκιάχ ἀφήνει τὸ σεγκιάχ καὶ διὰ τοῦ κιορντί περδεσί καταβαίνειν εἰς τὸ ντουγκιάχ καὶ καταλήγον εἰς τὸ ρᾶς γίνεται νιχαβέντ.

Το μακάμ νιχαβέντ είναι ήχος σκληρός διατονικός του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Από τον Δι ανοδικά σχηματίζει είτε τετράχορδο χιτζάζ, είτε τετράχορδο κιορντί και από τον Κε ύφεση κατεβαίνει στον Γα όπου πραγματοποιεί ατελή κατάληξη. Στην συνέχεια σχηματίζει τετράχορδο μπουσελίκ στον Νη όπου και καταλήγει

Κινήσεις που σημειώνονται:



- Διαστηματικό παράδειγμα

Νη	Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω	Νη
08	12	9	12	12	6	15	7
δ	ν	π	ρ	α	β	γ	δ

Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ νιχαβέντ με έκταση από τον Νη έως τον άνω Νη αποτελείται, από διατονικά διαστήματα με σημειωμένες τις βαθμίδες του Βου ύφεση (που αποτυπώνει το τετράχορδο μπουσελίκ στην βάση) και Κε ύφεση (αποτύπωση του κιορντί ή του χιτζάζ).

Ζαβίλ

- Περιγραφή

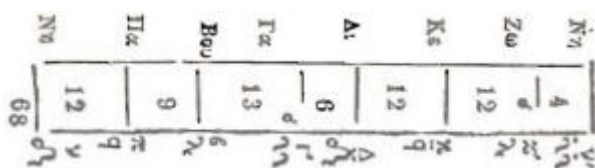
Ζαβίλ, ὃν καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ράς, ἀρχεται ἐκ τοῦ γκερ-
δανιέ, καὶ διὰ τοῦ ζαβίλ περδεσί δεικνύει νεβά, ἀφοῦ δ ἐ-
πιπηδήσῃ διὰ τοῦ οὐζάλ περδεσί εἰς τὸ ντουγκιάχ, ἀνα-
βαῖνον διὰ τοῦ μουμπερκέ ναγμεσί, καὶ καταλήγον εἰς τὸ ράς
γίνεται ζαβίλ.

Το μακάμ ζαβίλ είναι ἡχος σκληρός διατονικός του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον ἄνω Νη. Μέσω ατελῆς κατάληξης στον Ζω δίεση δημιουργείται ἓνα τονικό κέντρο γύρω ἀπὸ τον Δι σχηματίζοντας τετράχορδο τσαργιά, ἐνῶ μέσω του Γα δίεση σχηματίζει τετράχορδο χιτζάζ με ατελή κατάληξη στον Πα. Τέλος, ἀναφέρεται ἡ κίνηση πουμπεργκέ¹⁷ που δεν σημειώνεται ἡ ἀνάλυση της καὶ κλείνει ἐντελῶς στον Νη.

Τετράχορδα που χρησιμοποιούνται:



- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ ζαβίλ με έκταση ἀπὸ Νη ἕως τον ἄνω Νη ἀποτελεῖται, ἀπὸ διατονικά διαστήματα με σημειωμένες τις βαθμίδες του Γα δίεση καὶ Ζω δίεση.

¹⁷ Η κίνηση πουμπεργκέ αποτελεί μια μελωδική φράση ὅπου σχηματίζεται κίνηση κλιτόν στον Νη.

Ζαβίλ κιουρντί

- Περιγραφή

Ζαβίλ κιουρντί άρχεται εκ του γκερδανιέ και καταβαί-
νον μέχρι του ράς διά του κιουρντί περδεσί, καταλήγει εις
το ράς, και γίνεται ζαβίλ κιουρντί.

Το μακάμ ζαβίλ κιουρντί έχει βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη. Κατεβαίνοντας με
μπουσελικ τετράχορδα από τον άνω Νη στον Δι και από τον Δι καταλήγει στον Νη με
μπουσελικ πεντάχορδο

Κινήσεις που σημειώνονται:



- Διαστηματικό παράδειγμα



Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ ζαβίλ κιουρντί με έκταση από τον Νη έως
τον άνω Νη αποτελείται, από διατονικά διαστήματα με σημειωμένες τις βαθμίδες του
Βου ύφεση και Ζω δίεση αποτυπώνοντας τα επισυναπτόμενα μπουσελικ τετράχορδο και
πεντάχορδο.

Μαχούρ

- Περιγραφή

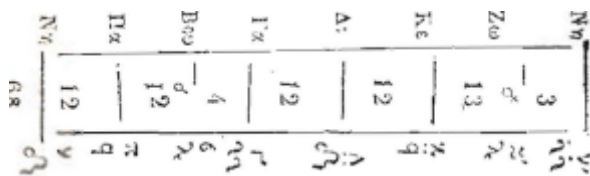
Μαχούρ. ὃν ὁμοίως ἐκ τοῦ βᾶς, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ χουσεϊνί, ἀναβαῖνον δὲ εἰς τὸ μαχούρ διὰ τοῦ γκερδανιέ περδεσί, καὶ ἐπιστρέφον διὰ τοῦ ζαβιλ, χουσεϊνί, νεβᾶ, τζαρεγκιάχ, μπουσελίκ, ντουρκιάχ, καταλήγει εἰς τὸ βᾶς, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ μαχούρ.

Το μακάμ μαχούρ είναι ἡχος σκληρός διατονικός του πλάγιος του τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Κε. Από τον Κε και σχηματίζει χουσεϊνί πεντάχορδο και μέσω του ἄνω Νη καταλήγει στον Ζω δίεση σχηματίζει τσαρκιά τετράχορδο από τον Δι και συνεχίζει καθοδικά μέχρι τον Γα. Από τον Δι σχηματίζει καθοδικά τετράχορδο μπουσελίκ στον Πα και καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



- Διαστηματικό παράδειγμα



Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ μαχούρ με έκταση από τον Νη έως ἄνω Νη αποτελείται, από σκληρά διατονικά διαστήματα με σημειωμένες τις βαθμίδες του Βου δίεση (αποτύπωση του μπουσελίκ) και του Ζω δίεση.

Μπουμπουρκιέ

- Περιγραφή

Μπουμπουρκιέ. ὅν ἐκ τοῦ ράτ ἀρχεται ἐξ αὐτοῦ, καταβαῖνον δὲ διὰ τοῦ γκεβές περδεσί μέχρι τοῦ γεγκιάχ, καὶ ἀναβαῖνον καταλήγει εἰς τὸ ράτ, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ μπουμπουρκιέ.

Το μακάμ μπουμπουρκιέ είναι ἡχος μαλακός πλάγιος του τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Νη. Από τον Νη μέσω του κάτω Ζω δίεση σχηματίζει κίνηση κλιτὸν στον κάτω Δι, και ανεβαίνοντας καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



- Διαστηματικό παράδειγμα

Δι	Κε	Ζω	Νη	Πα	Βορ	Γχ	Δι
12	12	12	4	12	9	7	12
Δι	Κε	Ζω	Νη	Πα	Βορ	Γχ	Δι

Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ μπουμπουρκιέ με έκταση από τον κάτω Δι έως τον Δι αποτελείται από διατονικά διαστήματα με σημειωμένες τη βαθμίδα του Ζω δίεση.

Έτερον πεντζουγκιάχ

- Περιγραφή

Έτερον Πεντζουγκιάχ, γινόμενον ἐκ τοῦ ράστ ἀρχεται ἐν τοῦ σεγκιάχ καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ νεβὰ καταβαίνει εἰς τὸ ράστ, ἀφοῦ δὲ ἐπιπληθῆσῃ εἰς τὸ τζαρεγκιάχ, καταβαίνει εἰς τὸ ἀσιράν, καὶ ἀναβαίνει ράστ καταλήγει.

Το μακιάμ έτερον πετζουγκιάχ είναι ήχος μαλακός του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον Βου. Από τον Βου ανεβαίνει και πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Δι, κατεβαίνει πεντάχορδο ράστ στον Νη, ανεβαίνει στον Γα και κατεβαίνει διατονικά μέχρι τον κάτω Κε με πεντάχορδο χουσεινί όπου πραγματοποιεί και ατελή κατάληξη. Τέλος, ανεβαίνει μέχρι τον Νη όπου καταλήγει.

Κινήσεις που σημειώνονται:



5x ράστ στον Νη



5x χουσεινί στον κάτω Κε

- Διαστηματικό παράδειγμα

Κε	Δι	Γα	Βου	Πα	Νη	Ζω	Κε
12	12	7	9	12	7	9	12
κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π	ρ

Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακιάμ έτερον πεντζουγκιάχ με έκταση από τον κάτω Κε στον Κε αποτελείται από διατονικά διαστήματα χωρίς να σημειώνεται επιπλέον βαθμίδα.

Μέρος γ'

Μεθοδική διδασκαλία Π.Γ Κηλτζανίδου Προυσσαέως

Ράστ

- Περιγραφή

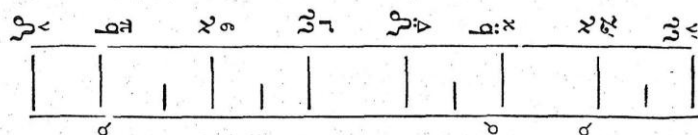
Τὸ 'Ράστ εἶναι ἦχος $\lambda \delta \gamma$, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 'Ράστ, καὶ διὰ τοῦ Νὺμ Γκεβέστ πίπτει εἰς τὸ 'Ασηράν· ἐκ τούτου ἀνιὸν εἰς τὸ Νὺμ 'Ραχαβή, 'Ράστ, Διουγκιάχ, καὶ Σεγκιάχ, ἐπιστρέφει εἰς τὸ Διουγκιάχ καὶ 'Ράστ· αὖθις δ' ἀνιὸν εἰς τὸ Διούγκιάχ, Σεγκιάχ καὶ Τζαργκιάχ, καὶ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας στρεφόμενον φωνάς, καταβαίνει μέχρι τοῦ Σεγκιάχ καὶ Διουγκιάχ καὶ καταλήγει εἰς τὸ 'Ράστ.

Το μακάμ Ραστ εἶναι ἦχος μαλακὸς διατονικὸς τοῦ πλαγίου τετάρτου. Ἡ βαθμίδα παραγωγῆς καὶ εισόδου τοῦ εἶναι ὁ Νη. Ἀπὸ τον Νη μέσω του κάτω Ζω δίεση (που ἐλκεται ἀπὸ τον Νη) πέφτει στον κάτω Κε, ανεβαίνει ἀπὸ τον κάτω Ζω δίεση, τον Νη, τον Πα, στο Βου καταλήγοντας ατελῶς στον Πα καὶ στον Νη. Ἐπειτα, ανεβαίνει με τα διατονικὰ διαστήματα τοῦ ραστ πενταχόρδου στον Βου καὶ Γα καὶ καταλήγει με ατελεῖς καταλήξεις στον Βου με κίνηση σεγκιά καὶ στον Πα με τετράχορδο ουσάκ. Τέλος, πραγματοποιοῖ κατὰληξη στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



- Διαστηματικό παράδειγμα



۱۵۵۱

Ραχαβί

- Περιγραφή

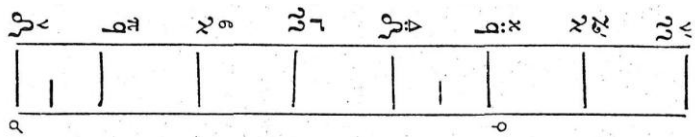
Τὸ Ῥαχαβὶ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἄρχεται ἐκ τοῦ Νεβά, καταβαίνει εἰς τὸ Τζαργκιᾶχ, ἀνιὸν μέχρι τοῦ Ἑδίτζ, ἐπιστρέφει μέχρι τοῦ Σεγκιᾶχ· πατῶν εἰς τὸ Διουγκιᾶχ καὶ ἀνιὸν πάλιν εἰς τὸ Νεβά, ἐπιστρέφει μέχρι τοῦ Ῥάστ· κατόπιν πηδῶν εἰς τὸ Σεγκιᾶχ στρέφεται εἰς τὸ Διουγκιᾶχ καὶ Ῥάστ, καὶ κρέμαται εἰς τὸ Γεγκιᾶχ· πηδῶν δ' αὖθις εἰς τὸ Ῥάστ, καὶ ἀνιὸν μέχρι τοῦ Σεγκιᾶχ, καταβαίνει καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακάμ ραχαβί παράγεται ἀπὸ τον Νη καὶ εἶναι ἦχος μαλακὸς διατονικὸς πλάγιος του τετάρτου, με βαθμίδα εισόδου τον Δι. Πραγματοποιεῖ ατελὴ κατάληξη Γα καὶ ανεβαίνει πρὸς στον Ζω ἐνῶ στη συνέχεια κατεβαίνει καὶ πραγματοποιεῖ ατελὴ κατάληξη στον Βου με κίνηση σεγκιά, πατὰ στον Πα καὶ ανεβαίνει μέχρι τον Δι με τετράχορδο ουσάκ, ἐπιστρέφει στον Πα καὶ πιο κάτω στον Νη με πεντάχορδο ράστ. Ἐπειτα πραγματοποιεῖ ατελὴ κατάληξη στον κάτω Δι καὶ ανεβαίνει με τετράχορδο ράστ στον Νη μέχρι τον Βου. Τέλος, καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

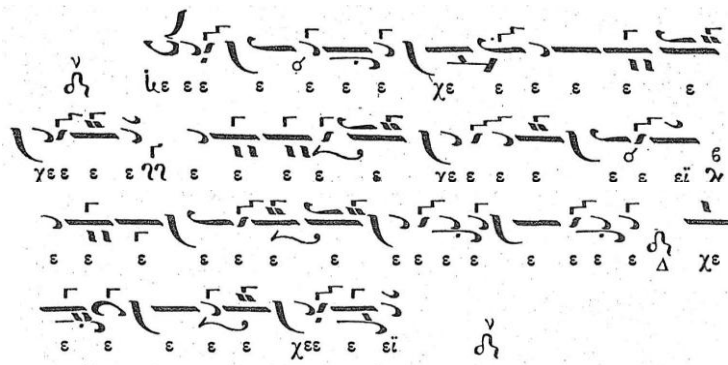


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ ραχαβί είναι η διατονική κλίμακα του ραστ. Σημειώνεται ο Νη σε δίεση ελκόμενος από τον Πα, διατονική φθορά του Πα στον Κε δηλώνοντας σχηματισμό ουσάκ με τον Δι σε δίεση να έλκεται. Η κίνηση που αναφέρεται ούτε στην περιγραφή μα ούτε και το μελωδικό παράδειγμα. Δεν σημειώνεται η βαθμίδα του κάτω Δι (γεγκιάχ).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι, πραγματοποιεί διατονικές καταλήξεις στον Γα και στον Βου σχηματίζοντας κίνηση σεγκιά. Στη συνέχεια συνεχίζει διατονικά με καθοδική πορεία καταλήγει ατελώς στον κάτω Δι. Τέλος, μεταπηδεί Νη όπου πραγματοποιεί την κατάληξη του.



Σαγίρ Ραχαβί

- Περιγραφή

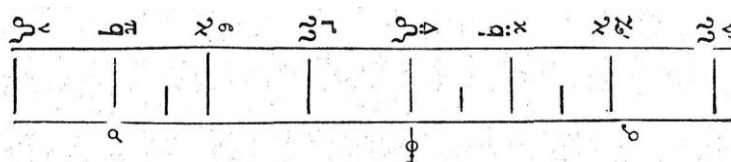
Τὸ Σαγίρ 'Ραχαβί παράγεται ἐκ τοῦ 'Ράστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 'Ράστ, καὶ περιστρεφόμενον τὰς κατιούσας φωνάς, πατεῖ καὶ τὸ 'Ράστ, καὶ πίπτει εἰς τὸ Γεγκιᾶχ· ἀνιὼν δὲ πάλιν εἰς τὸ 'Ράστ, καταλήγει εἰς τὸν ἴδιον τόνον.

Το σαγίρ ραχαβί παράγεται εκ του Νη και είναι ἦχος μαλακὸς διατονικὸς του πλαγίου τετάρτου, με βαθμίδα εισόδου τον Νη. Περιστρέφεται διατονικὰ σε πιο χαμηλές βαθμίδες πραγματοποιώντας κατάληξη στον Νη. Στην συνέχεια κατεβαίνει με τετραχόρδο ράστ στον κάτω Δι και ανεβαίνοντας πάλι διατονικὰ στον Νη πραγματοποιεῖ κατάληξη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

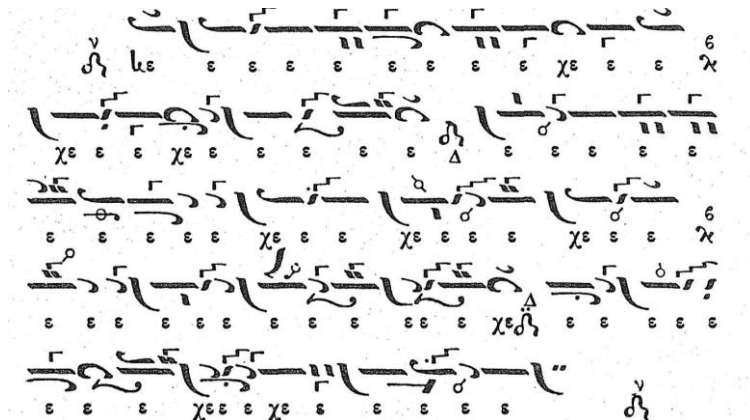


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το σαγίρ ραχαβί είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ραστ. Σημειώνονται ενδιάμεσες βαθμίδες όπως του Πα δίεση, δηλώνοντας κίνηση σεγκιά που αναφέρεται μόνο στο μελωδικό παράδειγμα. Την χρωματική χρὸα στον Δι με τον Κε ύφεση σημειωμένο, όπου δηλώνεται ο σχηματισμός χιτζάζ τετραχόρδου. Η κίνηση αυτή δεν αναφέρεται στην περιγραφή του μακάμ παρά μόνο στο μελωδικό παράδειγμα. Τέλος, σημειώνεται και ο Ζω ύφεση, σχηματισμός μπουσελίκ, που συναντάμε μόνο στο μελωδικό παράδειγμα. Δεν σημειώνεται η βαθμίδα του κάτω Δι (γεγκιᾶχ).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα Νη με πρώτη ατελή κατάληξη στον Βου. Έπειτα κινείται στις χαμηλές βαθμίδες πραγματοποιώντας ατελή κατάληξη με τετράχορδο ράστ στον κάτω Δι και άμεση ανάβαση στον Νη διατηρώντας τον ως τονικό κέντρο. Παρατηρούμε χρωματική κίνηση στον Δι (δεν σημειώνεται αντίστοιχη συμπεριφορά στην περιγραφή του μακάμ) και κίνηση χουζάμ με κατάληξη του Βου. Ένα άλλο χαρακτηριστικό των μελωδικών γραμμών του παραδείγματος είναι ο μόνιμα χαμηλός Ζω σχηματίζοντας πεντάχορδο μπεγιατί (χαρακτηριστικό που δεν σημειώνεται στην περιγραφή του μακάμ). Τέλος, με διατονική συμπεριφορά και χρήσης των διαστημάτων του ραστ πραγματοποιεί τελική κατάληξη στον Νη.



Μιαν χανές σαγίρ ραχαβί

Ὁ Μιάν χανές τοῦ Σαγίρ Ῥαχαβί ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ Νὺμ Μα-
χούρ, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ Γκερδανιέ· καταβαίνει δὲ καὶ καταλήγει
εἰς τὸ Ῥάστ. Εἰς τὸ Νὺμ Ῥαχαβί τοῦτο συμπλέκονται καὶ τὰ
Νὺμ Νεχαβέντ, Νὺμ Σεμπά, καὶ Νὺμ Ἀτζέμ.

Ο μιαν χανές σαγίρ ραχαβί ἔχει βαθμίδα εισόδου τον Ζω δίεση ἢ τον άνω Νη,
κατεβαίνει διατονικά και καταλήγει στον Νη. Οι σύνηθες μεταβολές αὐτοῦ του μακάμ
εἶναι οι βαθμίδες του Βου δίεση, Δι ύφεση και Ζω ύφεση.

Νιχαβέντ

• Περιγραφή

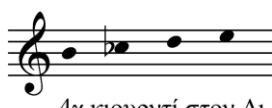
Τὸ Νεχαβέντ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ΄.
ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ Νεβά, κατιὸν δὲ διὰ τοῦ Νὺμ Μπεγιατι μέχρι
τοῦ Τζαργκιάχ, καὶ ἀνιὸν αὖθις εἰς τὸ Νεβά, ἐπιστρέφει πάλιν
εἰς τὸ Τζαργκιάχ· καταλείπον δὲ τὸ Σεγκιάχ καὶ πατῶν τὸ
Νὺμ Κιουρδί, ἀναβαίνει εἰς τὸ Διουγκιάχ καὶ καταλήγει εἰς τὸ
Ῥάστ.

Το μακάμ νιχαβέντ εἶναι ἦχος σκληρὸς διατονικὸς του πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα
εἰσόδου τον Δι. Ἀπὸ τον Δι ανοδικὰ σχηματίζει εἴτε τετράχορδο χιτζάζ, εἴτε
τετράχορδο κιουρντί και ἀπὸ τον Κε ύφεση κατεβαίνει στον Γα όπου πραγματοποιεῖ
ατελή κατάληξη. Στην συνέχεια σχηματίζει τετράχορδο μπουσελίκ καταλήγει στον Νη.

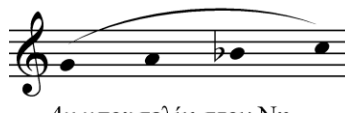
Κινήσεις που σημειώνονται:



4x χιτζάζ στον Δι

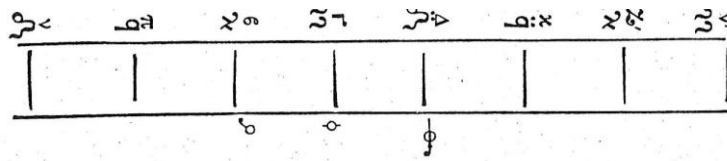


4x κιουρντί στον Δι



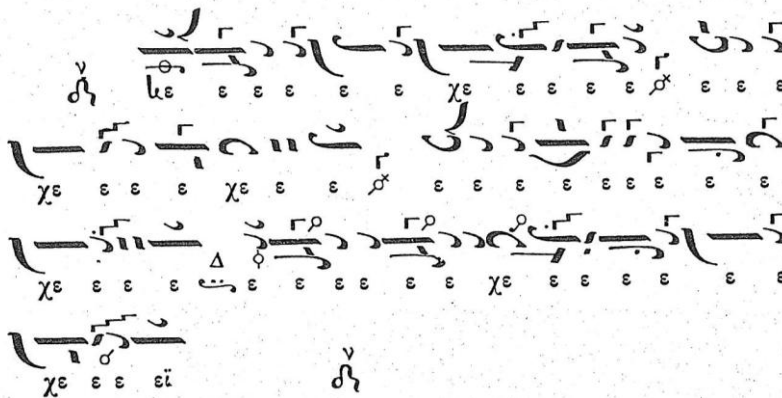
4x μπουσελίκ στον Νη

- Διαστηματικό παράδειγμα



Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ νιχαβέντ είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ραστ. Στην κλίμακα σημειώνονται βαθμίδες όπως ο Βου ύφεση (στην περιγραφή εμφανίζεται σε φυσική θέση), χρωματική χρώα στον Δι και διατονική χρώα στον Γα. Δεν σημειώνονται βαθμίδες όπως ο Κε ύφεση (μπεγιατί) και Βου δίεση (κιουρντί).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι με χιτζάζ τετράχορδο και ατελή κατάληξη στον Γα. Έπειτα, διατηρώντας την χρωματική κίνηση πραγματοποιεί ατελή κατάληξη Δι. Στη συνέχεια αναιρεί την χρωματική συμπεριφορά πάνω από τον Δι και έχοντας τον Ζω χαμηλωμένο σχηματίζει διαστήματα μπουσελίκ, κατάληξη στον Νη με τετράχορδο μπουσελίκ και αυξημένο προσαγωγέα.



Σαγίρ Νιχαβέντ

- Περιγραφή

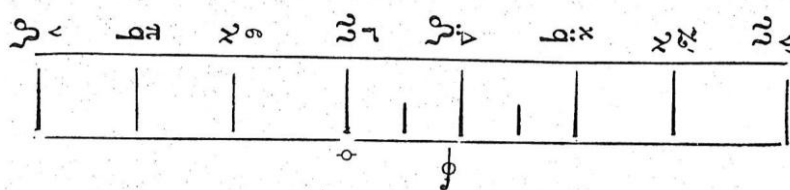
Τὸ Σαγίρ Νεχαβέντ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Ῥάστ, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ Νεβά· περιστρεφόμενον τὰς κατιούσας καὶ ἀνιούσας φωνάς, διὰ τοῦ Νὺμ Νεχαβέντ, δεικνύον δὲ ὀλίγον καὶ τὸ Νὺμ Σεμπά, καταβαίνει καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Το σαγίρ νιχαβέντ παράγεται ἀπὸ τον Νη καὶ εἶναι ἦχος σκληρὸς διατονικὸς του πλάγιου του τετάρτου, με βαθμίδα εισόδου τον Νη ἢ τον Δι. Ἡ πορεία του εἶναι σύνθετη, ἀνοδική καὶ καθοδική με διατονική συμπεριφορὰ του Ζω καὶ μέσω του Βου δίεση δημιουργεῖ περιφερειακὸ τονικὸ κέντρο στον Δι ὕφεση με τετράχορδο σαμπά. Τέλος, καταλήγει στον Νη.

Τετράχορδα που χρησιμοποιούνται:

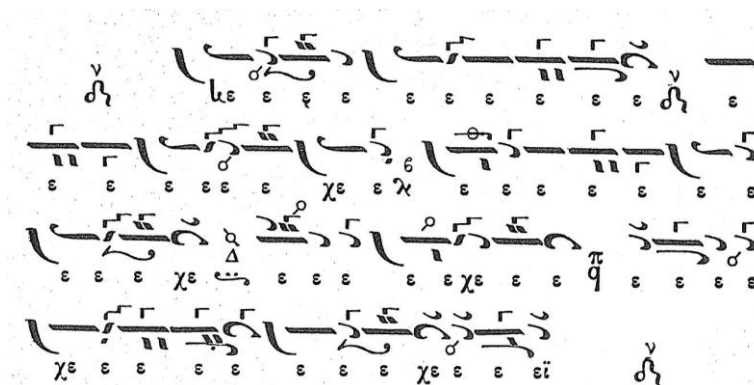


- Διαστηματικό παράδειγμα



Ἡ κλίμακα που παρουσιάζεται γιὰ τὸ σαγίρ νιχαβέντ εἶναι ἡ διατονικὴ κλίμακα του ραστ. Στὴν κλίμακα σημειώνονται βαθμίδες ὅπως ὁ Γα δίεση γιὰ σχηματισμὸ του σαμπά, χρωματικὴ χρῶα στον Δι καὶ Κε ὕφεση πρὸς τον σχηματισμὸ του χιτζάζ. Στὴν κλίμακα δὲν δηλώνεται ἡ θέση του Βου ὕφεση (νιχαβέντ).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα του σαγίρ νιχαβέντ πραγματοποιεί άνοιγμα στον Νη όπου κινείται διατονικά διαστήματα και πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Νη. Έπειτα ανεβαίνει σχηματισμό ράστ πενταχόρδου και καταλήγει ατελώς με κίνηση σεγκιά στον Βου. Στη συνέχεια εμφανίζει χρωματική κίνηση χουζάμ στον Δι (κίνηση που δεν αναφέρεται στην περιγραφή), επιστρέφει διατονικά σχηματίζοντας σαμπά με κατάληξη στον Πα. Τέλος, καταλήγει στον Νη με τετράχορδο μπουσελίκ.



Μιαν χανές σαγίρ νιχαβέντ

Ο Μιάν χανές του Σαγίρ Νεχαβέντ άρχεται από του Γκερ-
δανιέ και Μουχαγέρ, και δια του Νύμ 'Ατζέμ καταλήγει είς
τό Γκερδανιέ, ή καταβαίνει και μέχρι του 'Ράστ' πολλάκις ό-
μως άρχεται και από του Σιουμπιουλέ.

Ο μιαν χανές του σαγίρ νιχαβεντ κάνει άνοιγμα στον άνω Νη, άνω Πα, και μέσω του Ζω ύφεση πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον άνω Νη ή κατεβαίνει με μπουσελίκ μέχρι τον Δι και πεντάχορδο ράστ μέχρι τον Νη. Κάποιες φορές πραγματοποιεί άνοιγμα και στον άνω Βου ύφεση.

Μαχούρ

- Περιγραφή

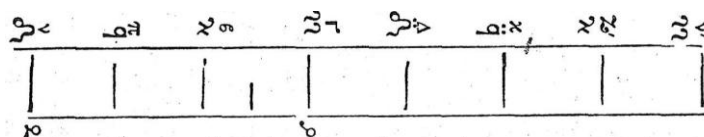
Το Μαχούρ παράγεται εκ του 'Ράστ· είναι ήχος πλ. δ'. άρχεται από το Γκερδανιέ και καταβαίνει εις το Νεβά· πάλιν ανιόν εις το Γκερδανιέ και εις τα Τίζια μετά του Νύμ Μαχούρ, καταβαίνει εις το Γκερδανιέ και το Χουσεϊνί· εκ τούτου δέ μετά του Νύμ Πιουσελίκ κατιόν καταλήγει εις το 'Ράστ.

Το μακάμ μαχούρ έχει βάση του τον Νη και είναι ήχος σκληρός διατονικός πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη. Από τον άνω Νη κατεβαίνει με τετράχορδο τσαργκιά στον Δι και ανεβαίνει πάλι στον άνω Νη πραγματοποιώντας ατελή κατάληξη.. Η πορεία του είναι κυρίως ανοδική στις υψηλές βαθμίδες με διατονική συμπεριφορά και ατελείς καταλήξεις στον άνω Νη και τον Κε. Τέλος, μέσω του σκληρού διατονικού Βου (δείχνει την δυνατότητα της σκληρής αποτύπωσης του μακάμ μαχούρ) σχηματίζει μπουσελίκ στον Πα και καταλήγει στον Νη.

Τετράχορδα που χρησιμοποιούνται:



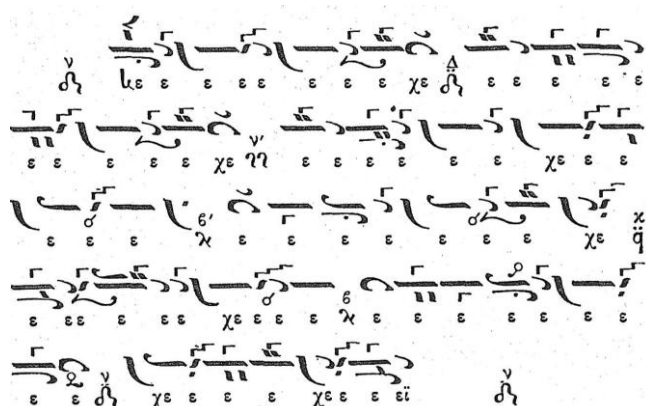
- Διαστηματικό παράδειγμα



Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ μαχούρ είναι η διατονική κλίμακα του ράστ. Σημειώνεται στον Γα η ύφεση του σκληρού διατόνου, η βαθμίδα του Βου δίεση (μπουσελίκ) κ

αι στον Νη. Δεν σημειώνεται η βαθμίδα του Ζω δίεση (μαχούρ).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον άνω Νη σχηματίζοντας τετράχορδο τσαργκιά στον Δι, με ατελείς καταλήξεις στον Δι και στον άνω Βου και στον Κε. Στη συνέχεια πραγματοποιεί κίνηση σεγκιά με ατελή κατάληξη στον Βου. Έπειτα σχηματίζει διαστήματα σκληρού διατόνου με τετράχορδο μπουσελίκ και ατελή κατάληξη στον Νη (με λύσιμο του σκληρού διατόνου). Τέλος, καταλήγει στον Νη.



Μιαν χανές μαχούρ

Ὁ Μιὰν χανές τοῦ Μαχούρ ἀρχεῖται ἀπὸ τὰ Τίζια, καὶ περιστρεφόμενος εἰς αὐτὰ καὶ εἰς τὸ Τίζ Χουσεϊνί, καταβαίνει μετὰ τοῦ Νὺμ Μαχούρ καὶ καταλήγει ὡς κρεμάμενος εἰς τὸ Γκερδανιέ. Καὶ ἄλλως, διὰ τοῦ Νὺμ Πιουσελίκ καταβαίνων καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Ὁ μιὰν χανές τοῦ μαχούρ πραγματοποιεῖ ἀνοιγμὰ στὶς υψηλές βαθμίδες δημιουργώντας περιφερειακὰ τονικὰ κέντρα στὸν ἄνω Κε κατεβαίνει με πεντάχορδο χουσεϊνί μέχρι τὸν Ζω δίεση ὅπου με τετράχορδο ράστ καταλήγει ατελῶς στὸν ἄνω Νη. Ἐπειτα μέσω τοῦ Βου δίεση σχηματίζει τετράχορδο μπουσελίκ στὸν Πα καὶ πραγματοποιεῖ κατάληξη στὸν Νη.

Τετράχορδα ποὺ χρησιμοποιοῦνται:



Ἔτερον μαχούρ

- Περιγραφή

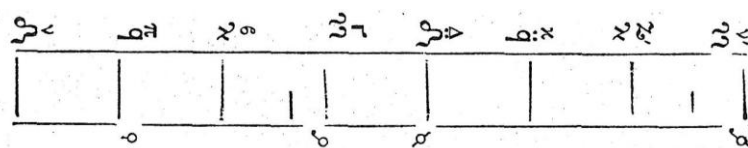
Καὶ ἕτερον Μαχούρ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ὡσαύτως ἦχος πλ. δ'. ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ Νὺμ Μαχούρ καὶ Γκερδανιέ, ἐπιστρέφον δὲ διὰ τοῦ Νὺμ Ζαβίλ, δεικνύει τὸ Χουσεϊνί· καὶ διὰ τῶν Νεβά, Τζαργκιάχ, καὶ Νὺμ Πιουσελίκ καταβαῖνον εἰς τὸ Διουγκιάχ, καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Μία δεύτερη περίπτωση μαχούρ παράγεται ἀπὸ τὸν Νη καὶ εἶναι ἦχος σκληρὸς διατονικὸς πλαγίου τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τὸν ἄνω Νη ἢ ἄνω Ζω δίεση. Μέσω τοῦ Ζω δίεση πραγματοποιεῖ περιφερειακὸ τονικὸ Κε με πεντάχορδο χουσεϊνί πρὸς τὸν ἄνω Πα. Κατεβαίνει μέσω τοῦ Ζω δίεση με τσαργκιὰ τετράχορδο στὸν Δι, στὸν Γα, καὶ πραγματοποιεῖ κατάληξη με τετράχορδο μπουσελίκ στὸν Πα. Τέλος καταλήγει στὸν Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

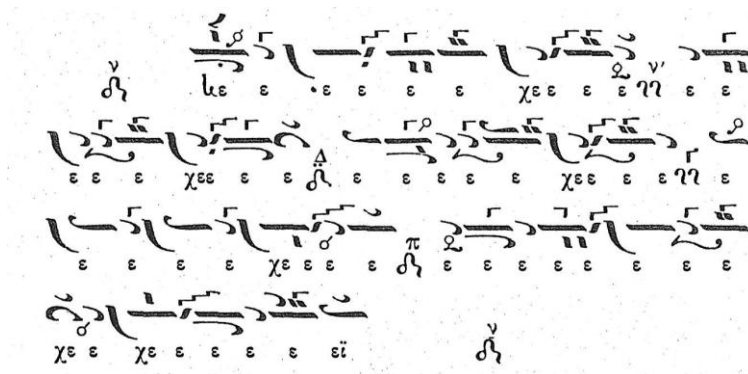


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το έτερον μαχούρ είναι η διατονική κλίμακα του ραστ. Σημειώνεται η διατονική φθορά στον Πα, η ύφεση του σκληρού διατόνου προς τον σχηματισμό μπουσελίκ, χρωματική κίνηση πάνω στον Δι που δεν συναντάμε ούτε στην περιγραφή του μακιάμ, μα ούτε και στο μελωδικό παράδειγμα. Τέλος, σημειώνεται κίνηση κλιτόν στον άνω Νη με τον Ζω δίεση. Δεν σημειώνεται η διαφορά τονικού ύψους του Ζω δίεση ανάμεσα στη βαθμίδα του μαχούρ και του ζαβίλ.

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον άνω Νη με κίνηση κλιτόν και ατελή κατάληξη στον άνω Νη. Στη συνέχεια πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Δι με πεντάχορδο ραστ, στον Γα με τετράχορδο τσαρκιά, στον Πα με τετράχορδο μπουσελίκ και κατάληξη στον Νη με διατονικά ραστ διαστήματα.



Γκερδανιέ

- Περιγραφή

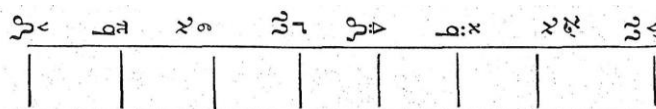
Τὸ Γκερδανιέ, (έλλην. "Ἡρως) παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Γκερδανιέ, καὶ κατὰ πρῶτον ἀνιὸν εἰς τὰ Τίζια, ἔπειτα καταβάϊνον καὶ εἰς τὰς κατιούσας φωνάς, καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακάμ γκερδανιέ παράγεται ἀπὸ τον Νη καὶ εἶναι ἦχος πλάγιος του τετάρτου με βαθμίδα εισόδου τον ἄνω Νη. Ἡ πορεία του εἶναι ἀρχικὰ ἀνοδική με κινήσεις οἰκισμῶν στὶς ὑψηλές βαθμίδες. Στὴ καθοδική του πορεία (διατονική συμπεριφορὰ του Ζω) με χρῆση διαστημάτων του ράστ καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

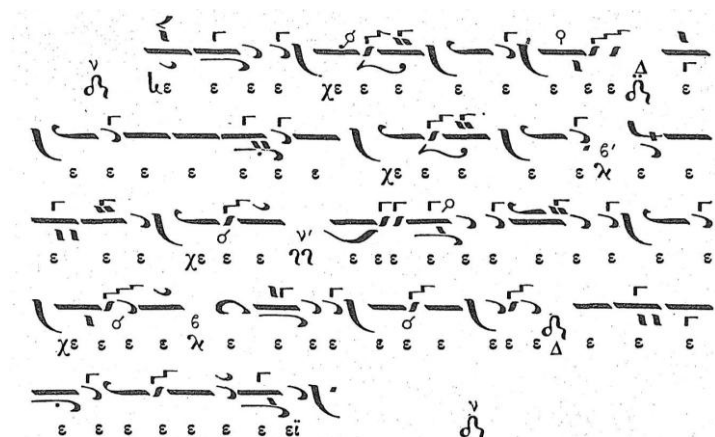


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ γκερδανιέ είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ραστ. χωρίς να παρουσιάζει κάποιο επιπλέον στοιχείο διαφοροποίησης.

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον άνω Νη και με κίνηση κλιτών στον άνω Νη πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Δι. Η πορεία του είναι ανοδική στις υψηλές βαθμίδες με διατονική συμπεριφορά και πραγματοποιώντας ατελή κατάληξη στον άνω Βου. Η πορεία του συνεχίζει να είναι ανοδική με ατελής καταλήξεις στον άνω Νη και Βου διατηρώντας πάντα την διατονική του συμπεριφορά. Τέλος, η πορεία του χαμηλώνει προς τη βάση του Νη πραγματοποιώντας ατελή κατάληξη στον Δι και κατάληξη στον Νη.



Ο μιαν χανές γκερδανιέ έχει βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη και περιστρέφεται στις ενίοτε στον άνω Νη.

Νικριζ

- Περιγραφή

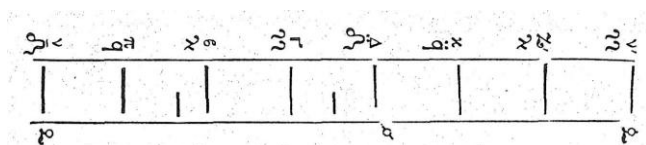
Τὸ Νιγκριζ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἤχος πλ. δ΄., ἀρ-
χεται ἀπὸ τοῦ Νεβά, πατῶν δὲ τὸ Νὺμ Οὐζάλ καὶ μετ' αὐτοῦ
ὅλως περιστρεφόμενον, καταβαίνει καὶ καταλήγει εἰς τὸ
Ῥάστ,

Το μακάμ νικριζ παράγεται από τον Νη, είναι σκληρός χρωματικός του πλαγίου τετάρτου. Βαθμίδα εισόδου του είναι ο Δι και μέσω του Γα δίεση περιστρέφεται στις γύρω βαθμίδες σχηματίζοντας καθοδικά, πεντάχορδο νικριζ στον Νη όπου καταλήγει.

Κινήσεις που σημειώνονται:

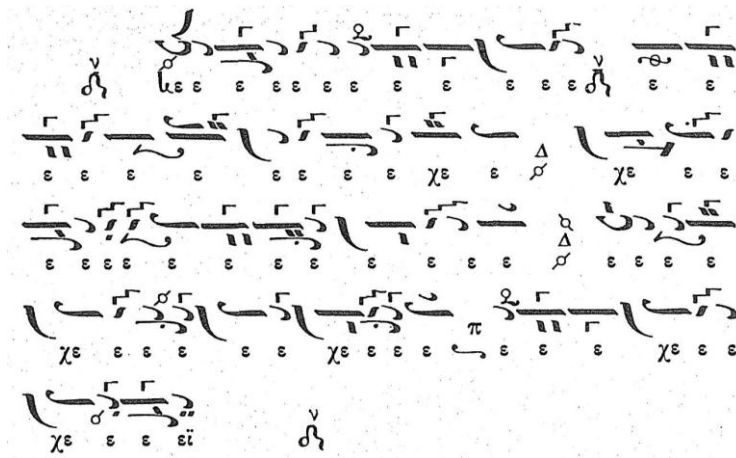


- Διαστηματικό παράδειγμα

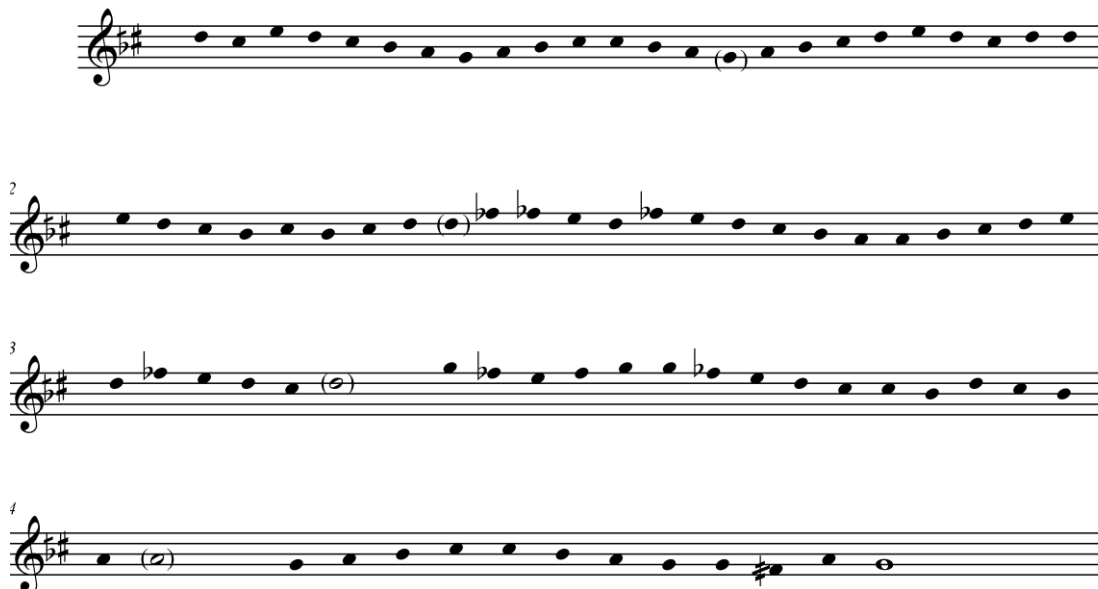


Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ νικριζ είναι η διατονική κλίμακα του ράστ. Σημειώνεται ο Βου ύφεση και ο Γα δίεση προς την κίνηση του νικριζ πενταχόρδου. Σημειώνεται διατονική φθορά στον Δι που μάλλον, δηλώνει την εναλλαγή του χρωματικού γένους σε διατονικό.

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι και σχηματίζει τετράχορδο χιτζάζ μέχρι τον Πα ενώ στη συνέχεια, με διατονικά διαστήματα πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Νη. Από την ίδια βαθμίδα σχηματίζει πεντάχορδο νικρίζ καταλήγοντας ατελώς στον Δι. Διατηρείται το χρωματικό γένος κάτω από τον Δι και η διατονική συμπεριφορά πάνω από τον Δι όπου καταλήγει ατελώς και πάλι στον Δι και στον Πα.



Μιαν χανές νικρίζ

‘Ο Μιάν χανές του Νιγκρίζ άρχεται από του Γκερδανιέ, ή και από του Νεβά, και περιστρεφόμενος εις τας ανιούσας φωνάς, καταβαίνει και καταλήγει εις τὸ ‘Ράστ.

Ο μιαν χανές του νικριζ έχει βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη ενίοτε και τον Δι πραγματοποιεί πορεία ανοδική καταλήγοντας διατονικά στον Νη.

Έτερον νικριζ

- Περιγραφή

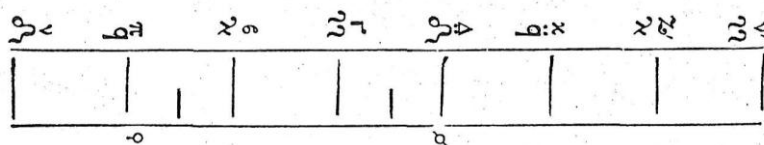
Και έτερον Νικριζ παράγεται εκ του 'Ράστ· είναι επίσης ήχος πλ. δ', άρχεται από του Νεβά, και δια του Νύμ Ούζάλ περδεσι (τόνου), καταλείπον το Τζαργκιάχ, ίσταται εις το Σεγκιιάχ, και δια του Διουγκιιάχ πίπτει εις το 'Ράστ· ανιόν δ' αὔθις μέχρι του Νύμ Χιτζάζ, επιστρέφει εις το Διουγκιιάχ και εκ τούτου κατιόν καταλήγει εις το 'Ράστ.

Το έτερον νικριζ παράγεται εκ του Νη, είναι ήχος σκληρός χρωματικός του πλαγίου τετάρτου και έχει βαθμίδα εισόδου του τον Δι. Μέσω του Γα δίεση καταλήγει ατελώς με πεντάχορδο νικριζ στον Νη, πραγματοποιώντας ενδιάμεσα ατελή κατάληξη και στον Βου σχηματίζοντας κίνηση σεγκιά. Ο Πα επιστρέφει στην φυσική θέση του καταλήγοντας στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

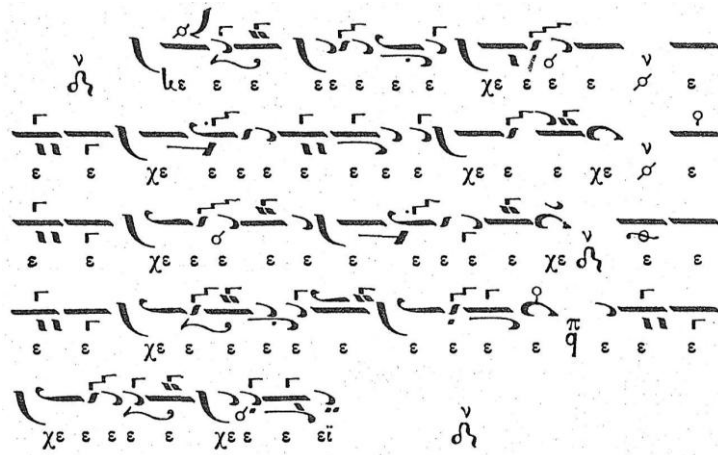


- Διαστηματικό παράδειγμα

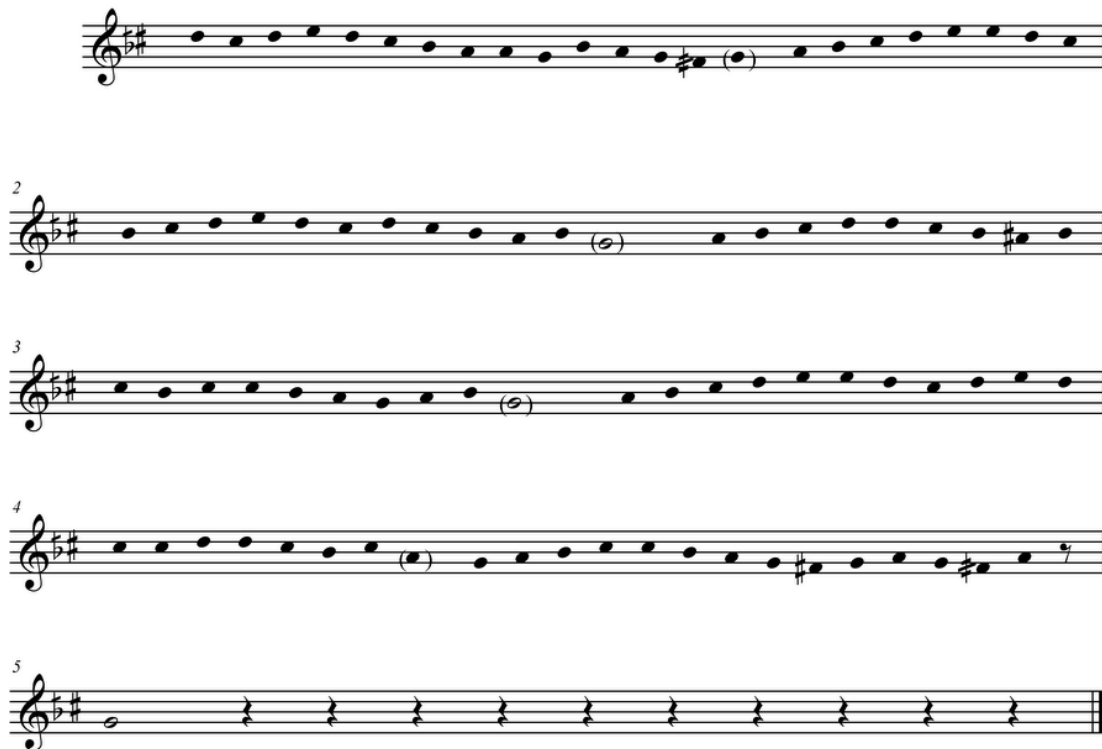


Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το έτερον νικριζ είναι η διατονική κλίμακα του ράστ. Σημειώνονται οι διατονικές φθορές στον Πα και τον Δι, ο Βου δίεση και Γα δίεση για τον σχηματισμό του πενταχόρδου νικριζ.

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι και πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Νη με πεντάχορδο νικρίζ. Συνεχίζει την πορεία του με τα ίδια διαστήματα πραγματοποιεί ξανά ατελή κατάληξη στον Νη. Ανεβαίνοντας ακολουθεί πεντάχορδο ράστ ενώ σχηματίζεται κίνηση σεγιά και ατελή κατάληξη στον Νη. Στη συνέχεια σχηματίζεται πεντάχορδο νικρίζ από τον Νη με κατάληξη χιτζάζ στον Πα. Τέλος, σχηματίζεται τετράχορδο ράστ μέχρι τον Γα και καταλήγει στον Νη.



Πεντζουγκιάχ

- Περιγραφή

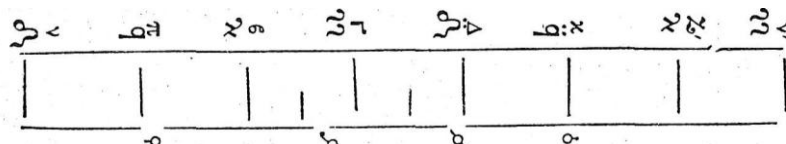
Τὸ Πεντζουγκιάχ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Νεβά, κατιὸν δὲ διὰ τοῦ Νὺμ Οὐζάλ καὶ Νὺμ Πιουσελίκ εἰς τὸ Διουγκιάχ, καὶ ἀνιὸν πάλιν εἰς τὸ Νεβά, καταβαίνει καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακάμ πεντζουγκιάχ παράγεται ἀπὸ τον Νη, εἶναι ἦχος μαλακὸς διατονικὸς πλαγίου τετάρτου καὶ ἔχει βαθμίδα εισόδου του τον Δι. Με κίνηση κλιτὸν στον Δι πατὰ τον Γα καὶ Βου δίεση καταλήγει ατελῶς στον Πα ἐπειτα ανεβαίνει με πεντάχορδο ράστ στον Δι καὶ πραγματοποιεῖ κατάληξιν στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

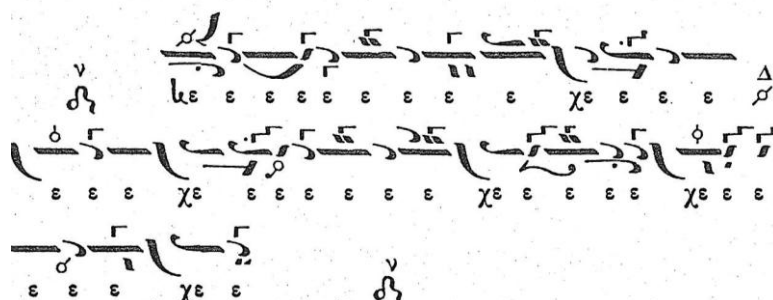


- Διαστηματικό παράδειγμα



Ἡ διαστηματικὴ κλίμακα που παρουσιάζεται γιὰ τὸ μακάμ πεντζουγκιάχ εἶναι ἡ διατονικὴ κλίμακα τοῦ ράστ. Σημειώνεται ὁ Βου καὶ Γα σὲ δίεση (εμφάνιση σκληρῆς ὑψους στον Γα) πρὸς τὴν κίνηση κλιτὸν που αποτυπώνεται στὴν περιγραφή του μακάμ. Ἐπίσης σημειώνεται διατονικὴ φθορὰ Δι, διατονικὴ φθορὰ στον Πα καὶ τον Κε.

- Μελωδικὸ παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι σχηματίζοντας πεντάχορδο νικρίζ κάτω από τον Δι με ατελή κατάληξη στον Δι. Στη συνέχεια σχηματίζει διατονικά διαστήματα, με εμφάνιση σκληρού διατόνου. Τέλος, καταλήγει διατονικά στον Νη. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να επισημανθεί η απόκλιση της περιγραφής του μακάμ με το μελωδικό του παράδειγμα. Στην περιγραφή, δεν γίνεται καμία αναφορά χρωματικής κίνησης παρά μόνο της χρήσης κλιτών στον Δι. Αντίθετα, στο μελωδικό παράδειγμα δεν γίνεται καμία αναφορά της κίνησης κλιτών.





Ζαβίλ

- Περιγραφή

Τὸ Ζαβίλ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἤχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Γκερδανιέ, καὶ διὰ τοῦ Νὺμ Ζαβίλ δεικνύει τὸ Νεβά, διὰ τοῦ Νὺμ Οὐζάλ καταβαίνει μέχρι τοῦ Διουγκιλάχ, διὰ τοῦ Νὺμ Ζεμζεμέ καταβαίνει μέχρι τοῦ Ῥάστ, καὶ διὰ τοῦ Νὺμ Πιουμπερκέ Ναγμεσί (μέλος) ἀνιὸν καταλήγει πάλιν εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακιάμ ζαβίλ παράγεται ἀπὸ τον Νη, εἶναι ἡχος σκληρὸς διατονικὸς πλαγίου τετάρτου καὶ ἔχει βαθμίδα εἰσόδου του τον ἄνω Νη. Μέσω ατελὲς κατὰληξης στον Ζω δίεση δημιουργεῖται ἓνα τονικὸ κέντρο γύρω ἀπὸ τον Δι σχηματίζοντας τετράχορδο τσαργκιά. Στη συνέχεια με τετράχορδο χιτζάζ πραγματοποιεῖ ατελὲς κατὰληξη στον Πα. Τέλος, σημειώνοντας ἓνα εἶδος μελωδικῆς κίνησης που ονομάζεται πιουμπερκέ ναγμασί¹⁸ καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



4x τσαρκιά στον Δι



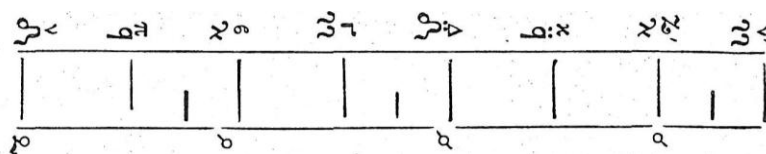
4x χιτζάζ στον Πα



κλιτόν στον Νη

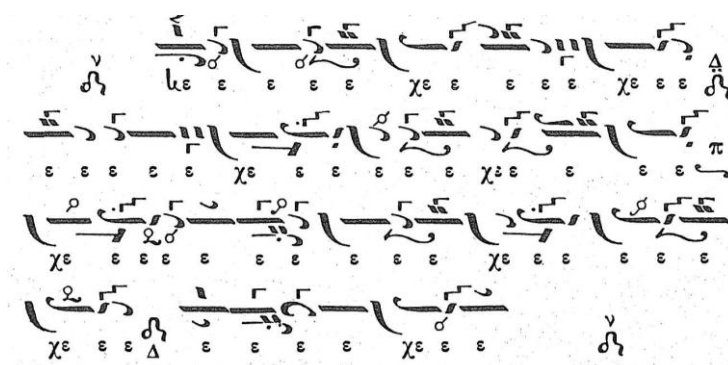
¹⁸ Τὸ πιουμπερκέ ναγμασί αποτελεί ἓνα μουσικὸ μέλος (μια μελωδική φράση) τὸ ὁποῖο σύμφωνα με τὸ μελωδικὸ παράδειγμα τοῦ μακιάμ Ζαβίλ ἀλλὰ καὶ με τὴν παρακάτω ἀνάλυση τοῦ μακιάμ Πιουμπερκέ εἶναι ἡ καθοδική κίνηση κλιτόν στον Νη.

- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ ζαβίλ είναι η διατονική κλίμακα του ράστ. Σημειώνεται ο Βου ύφεση, Γα δίεση σχηματισμός χιτζαζ που αναφέρεται στην περιγραφή, σημειώνεται διατονική φθορά στον Δι και Ζω δίεση. Δεν σημειώνονται τα διαστήματα της κίνησης κλιτόν στον Νη που αποτυπώνεται στο μελωδικό παράδειγμα αλλά και στην περιγραφή με τη μελωδική φράση Πιουμπεργκέ Ναγμεσί.

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον άνω Νη και σχηματίζει ράστ τετράχορδο με κατάληξη ατελή στον Δι. Έπειτα από το Δι και κάτω σχηματίζει τετράχορδο χιτζαζ με ατελή κατάληξη στον Πα. Στη συνέχεια σχηματίζει μπουσελί με τον Βου χαμηλωμένο καθώς και κλιτόν στον Νη με ατελή κατάληξη στον κάτω Δι. Τέλος, καταλήγει εντελώς στον Νη με διατονικά διαστήματα.



Πιουμπεργκέ

- Περιγραφή

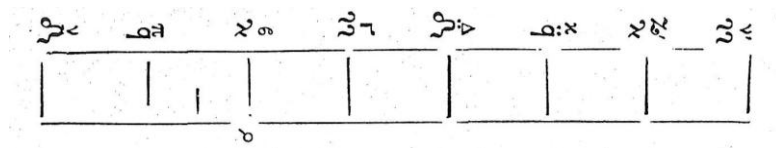
Τὸ Πιουμπεργκέ παράγεται ἐκ τοῦ 'Ράστ' εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 'Ράστ καὶ καταβαίνει διὰ τοῦ Νὺμ Γκεβέστ μέχρι τοῦ Γεγκιάχ· ἀκολούθως πηδῶν εἰς τὸ 'Ράστ καὶ Νὺμ Γκεβέστ, καὶ πάλιν εἰς τὸ 'Ράστ, ἀνιὼν δ' εἰς τὸ Διουγκιάχ, καὶ δεικνύον ὀλίγον καὶ τὸ Νὺμ Κιουρδί, καταλήγει μετὰ τοῦ Νὺμ Γκεβέστ εἰς τὸ 'Ράστ.

Το μακιάμ πιουμπεργκέ παράγεται ἀπὸ τον Νη, εἶναι ἦχος μαλακὸς διατονικὸς πλαγίου τετάρτου καὶ ἔχει βαθμίδα εισόδου τον Νη. Αρχικὰ σχηματίζοντας κίνηση κλιτὸν στον Νη μέσω του κάτω Ζω δίεση καταλήγει ατελῶς στον κάτω Δι. Ἐπειτα ανεβαίνει στον Νη πραγματοποιώντας ατελή κατάληξη στον Πα καὶ δημιουργώντας περιστασιακὸ κέντρο γύρω ἀπὸ τον Βου ὕφεση ὅπου μέσω του κάτω Ζω δίεση καὶ κίνηση κλιτὸν καταλήγει εντελῶς στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

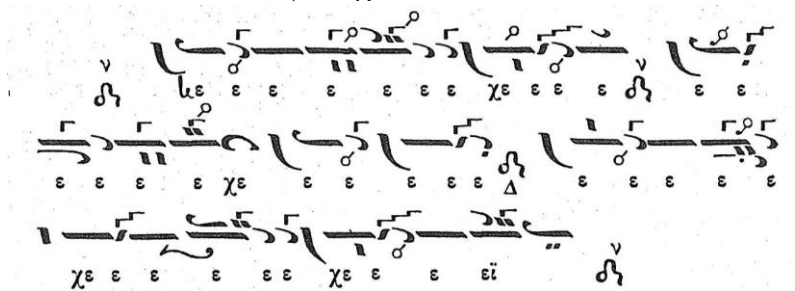


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ πιουμπεργκέ είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ράστ όπου σημειώνεται η βαθμίδα του Βου ύφεση. Δεν εμφανίζονται οι βαθμίδες του κάτω Ζω δίεση (γκεβέστ) και κάτω Δι (γεγκιάχ).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Νη και με τετράχορδο μπουσελίκ πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Νη. Στη συνέχεια σχηματίζει κίνηση κλιτόν στο Νη και με μόνιμο Βου ύφεση πραγματοποιεί ατελή κατάληξη με στον κάτω και εντελή κατάληξη στον Νη.



Σελμέκ

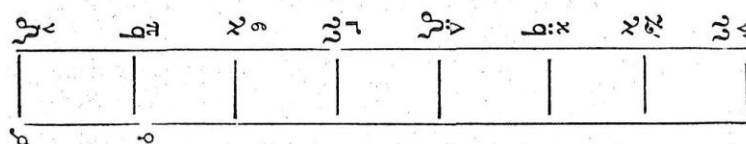
- Περιγραφή

Το Σελμέκ παράγεται εκ του 'Ράστ' είναι ήχος πλ. δ'. αρχεται από του αυτού 'Ράστ, πατών δε το Νύμ Γκεβέστ και ά- Το μινόν μέχρι του Νεβά, και κατιόν αῦθις μέχρι του Διουγκιάχ, διατονικός πλαγίου τετάρ καταλήγει εις τὸ 'Ράστ. άνοιγμα στον Νη σχηματίζει κίνηση κλιτόν. Με πεντάχορδο ράστ ανεβαίνει από τον Νη και καταλήγει ατελώς στον Δι. Στη συνέχεια σχηματίζεται τετράχορδο ουσάκ με ατελή κατάληξη στον Πα και κατάληξη με ράστ στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

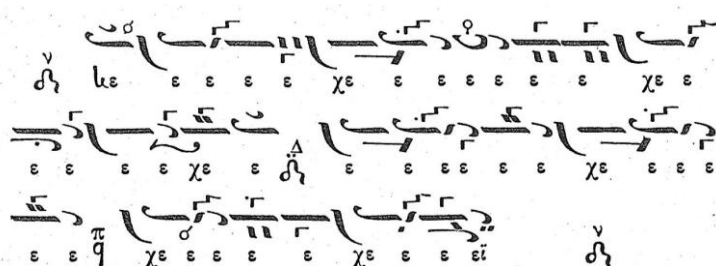


- Διαστηματικό παράδειγμα

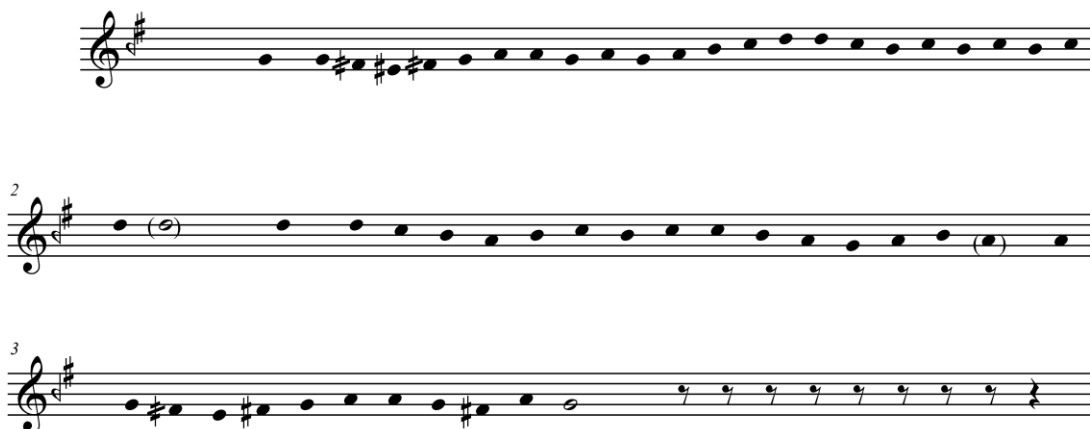


Η διαστηματική κλίμακά που παρουσιάζεται για το μακάμ σελμέκ είναι η διατονική κλίμακα το ράστ με σημείωση κίνησης κλιτόν στον Νη και διατονική φθορά στον Πα. Δεν σημειώνεται η βαθμίδα του κάτω Ζω δίεση (γκεβέστ).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Νη, σχηματίζει κλιτὸν κάτω από τον Νη και έπειτα πραγματοποιεί με πεντάχορδο ράστ ατελή κατάληξη στον Δι. Στη συνέχεια με τετράχορδο ουσάκ καταλήγει ατελώς στον Πα και τέλος, καταλήγει



Γκεβέστ

• Περιγραφή

Τὸ Γκεβέστ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἄρ-
χεται ἀπὸ τοῦ Χουσεϊνί, καὶ μετὰ τοῦ Νὺμ Οὐζάλ πάλιν ἀνέρ-
χεται εἰς τὸ Χουσεϊνί· πατῶν δὲ τὸ Νὺμ Ἀτζέμ καταβαίνει εἰς
τὸ Διουγκιάχ, ἐκ τοῦ ὁποῖου κατιὸν εἰς τὸ Ῥάστ καὶ Νὺμ Γκε-
βέστ μέχρι τοῦ Γεγκιάχ, πηδᾷ εἰς τὸ Ῥάστ, καὶ πάλιν δεικνύον
ὀλίγον τὸ Νὺμ Γκεβέστ, καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακάμ γκεβέστ παράγεται από τον Νη, είναι ήχος μαλακός διατονικός πλαγίου τετάρτου και έχει βαθμίδα εισόδου τον Κε. Πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Γα δίεση και Κε με τετράχορδο κιουρντί ενώ στη συνέχεια πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Ζω ύφεση όπου μέσω αυτού κατεβαίνει τετράχορδο ουσάκ καταλήγει ατελώς στον Πα. Κατεβαίνοντας στον Νη έλκεται ο κάτω Ζω δίεση και με πεντάχορδο ράστ πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον κάτω Δι. Ανεβαίνει πάλι στον Νη με πεντάχορδο ράστ, δημιουργεί ένα περιφερειακό τονικό κέντρο γύρω από τον κάτω Ζω δίεση και καταλήγει εντελώς στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



4x κιουρντί στον Κε

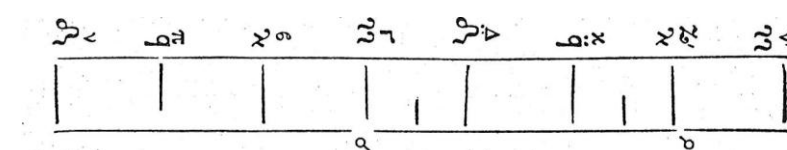


4x ουσάκ στον Πα



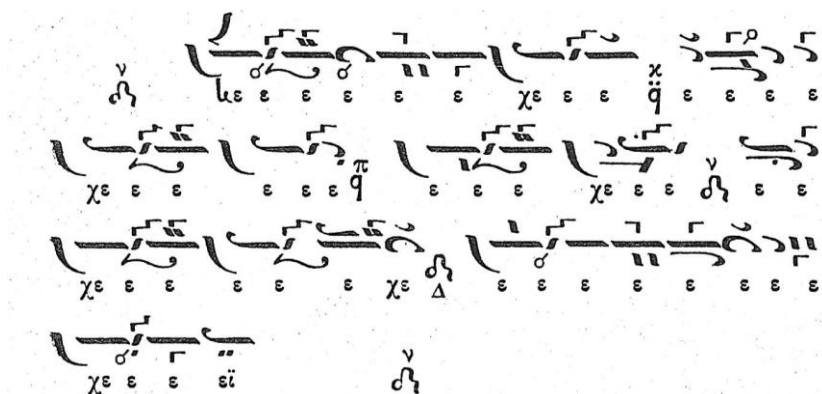
4x ράστ στον κάτω Δι

- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ γκεβέστ είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ράστ με σημειωμένες τις βαθμίδες του Γα δίεση, Ζω ύφεση. Δεν σημειώνονται οι βαθμίδες του κάτω Ζω δίεση (γκεβέστ) και κάτω Δι (γεγκιάχ).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα τον Κε και με τετράχορδο κιουρντί πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Κε. Έπειτα, σχηματίζοντας τετράχορδο μπουσελίκ από τον Δι καταλήγει ατελώς στον Πα με τετράχορδο ουσάκ. Στη συνέχεια με πεντάχορδο ράστ καταλήγει ατελώς στον κάτω Δι. Επανέρχεται στον Νη όπου πραγματοποιεί εντελή κατάληξη.



Πιοζριούκ

• Περιγραφή

Τὸ Πιοζριούκ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ΄., ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Νεβά, καὶ ἀνιὸν εἰς τὸ Νὺμ Ἀτζέμ στρέφεται πάλιν εἰς τὸ Νεβά· πατῶν δὲ τὸ Χουσεῖνι ἐπιστρέφει εἰς τὸ Τζαργκιάχ, καὶ μετὰ τοῦ Νὺμ Πιουσελίκ, μέχρι τοῦ Διουγκιάχ, καὶ ἐντεῦθεν καταβαίνει εἰς τὸ Ῥάστ, Ἀράκ καὶ Ἀσηράν· πάλιν δ' ἀνιὸν εἰς τὸ Διουγκιάχ καὶ Σεγκιάχ, ἐπιστρέφει μετὰ τοῦ Νὺμ Γκεβέστ καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

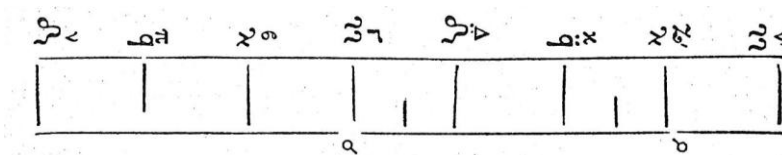
Το μακιάμ πιοζριούκ παράγεται ἀπὸ τον Νη, εἶναι ἦχος μαλακὸς διατονικὸς πλαγίου τετάρτου καὶ ἔχει βαθμίδα εισόδου τον Δι. Ἀρχικὰ σχηματίζει τετράχορδο μπουσελίκ με ατελή κατάληξη στον Δι, πραγματοποιεῖ ατελή κατάληξη στον Κε καὶ τον Γα με τετράχορδο τσαργκιά. Στη συνέχεια πραγματοποιεῖ ατελή κατάληξη στον Πα με τετράχορδο μπουσελίκ καὶ περνᾷ στον Νη σχηματίζοντας καθοδικὸ πεντάχορδο ράστ με ατελή κατάληξη στον κάτω Δι. Επιστρέφει με πεντάχορδο ράστ στον Νη, δημιουργεῖ περιφερειακὸ τονικὸ κέντρο στον κάτω Ζω δίεση καταλήγοντας ἐντελῶς στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:



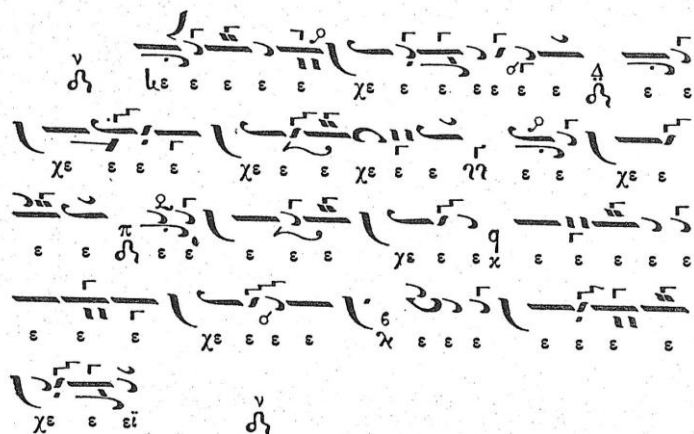


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ πιοζριούκ είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ραστ. Σημειώνεται διατονικά φθορά στον Πα, κλιτόν στον Γα με Γα και το Βου σε δίεση, ύφεση σκληρού διατόνου στον Ζω. Δεν σημειώνονται οι βαθμίδες του κάτω Ζω δίεση (γκεβέστ) και κάτω Δι (γεγκιάχ), κάτω Ζω (αράκ), κάτω Κε (ασιράν).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι και με τετράχορδο μπουσελίκ πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Δι. Συνεχίζει διατονικά την πορεία του καταλήγοντας ατελώς στον Γα και με τετράχορδο μπουσελίκ πραγματοποιεί ατελή κατάληξη στον Πα. Έπειτα, με τετράχορδο μπουσελίκ καταλήγει ατελώς στον κάτω Κε, ατελή κατάληξη στον Βου με κίνηση σεγκιά και εντελή κατάληξη στον Νη με διατονικά ράστ διαστήματα.



Πεσενδιδέ

• Περιγραφή

Τὸ Πεσενδιδέ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἤχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Νεβά, ἀνιὸν δὲ μέχρι τοῦ Γκερδανιέ, ἐπιστρέφει εἰς τὸ Νεβά, καὶ δεικνύον ὀλίγον τὸ Νὺμ Οὐζάλ, ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὸ Νεβά· πηδῶν δ' εἰς τὸ Γκερδανιέ καὶ τὸ Μουχαγέρ, καὶ πατῶν τὸ Νὺμ Σιουμπιουλέ, στρέφεται μέχρι τοῦ Νὺμ Ἀτζέμ· ἀκολούθως κατιὸν εἰς τὸ Νεβά, πάλιν ἀναβαίνει μέχρι τοῦ Γκερδανιέ, ἐκ τοῦ ὁποίου καταβαίνει εἰς τὸ Νεβά, τὸ Νὺμ Χιτζάζ καὶ Νὺμ Πιουσελίκ μέχρι τοῦ Διουγκιάχ· πατῶν ἔπειτα τὸ Νὺμ Κιουρδὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ Ῥάστ· πηδᾷ εἰς τὸ Τζαργκιάχ καὶ τὸ Χουσεϊνί, καὶ ἐπιστρέφει μετὰ τοῦ Νὺμ Γκεβέστ καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακιάμ πεσενδιδέ παράγεται ἀπὸ τον Νη, εἶναι ἤχος μαλακὸς διατονικὸς πλαγίου τετάρτου καὶ ἔχει βαθμίδα εισόδου τον Δι. Αρχικὰ σχηματίζει τετράχορδο ράστ ἀπὸ τον Δι στον ἄνω Νη, δημιουργεῖ περιφερειακὸ τονικὸ κέντρο στον Γα δίεση σχηματίζει τετράχορδο νισαμπούρ καὶ ἀπὸ τον Δι μπουσελίκ πεντάχορδο μέχρι τον ἄνω Πα. Ἐπειτα, ανεβαίνει στον ἄνω Βου ὕφεση καὶ κατεβαίνει με τετράχορδο μπουσελίκ στον Δι, ανεβαίνει καταλήγοντας ατελῶς στον ἄνω Νη καὶ κατεβαίνοντας, στον Δι. Στη συνέχεια, καταλήγει ατελῶς στον Πα. Σε αὐτὸ το σημεῖο υπάρχουν δύο υποθέσεις, εἴτε

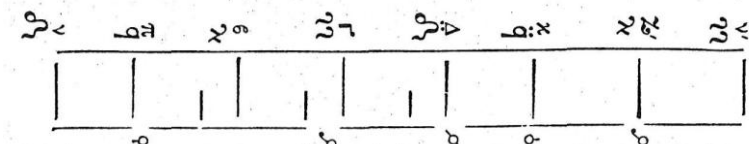
καταλήγει στον Πα με τετράχορδο ράστ, είτε με κλιτόν από τον Δι. Επίσης θα μπορούσε να θεωρηθεί (ισχυρισμός που προκύπτει από το μελωδικό παράδειγμα) πως

σε αυτό το σημείο ο Κηλντζανίδης μιλάει για δύο διαφορετικές επισυναπτόμενες φράσεις. Η μία κινείται από τον Δι χρωματικά με τετράχορδο χιτζάζ στον Πα και η δεύτερη όπου ο Βου έλκεται από τον Γα. Έπειτα με τετράχορδο μπουσελίκ καταλήγει ατελώς στον Νη, ανεβαίνει με τετράχορδο ραστ στον Γα και πιο πάνω καταλήγοντας ατελώς στον Κε. Τέλος, καταλήγει εντελώς διατονικά στον Νη μέσω του κάτω Ζω δίεση.

Κινήσεις που σημειώνονται:

		
4χ ράστ στον Δι	4χ νισαμπουρέκ	4χ μπουσελίκ στον Δι
		
4χ ράστ στον Πα	4χ χιτζάζ στον Πα	κίνηση κλιτόν στον Δι

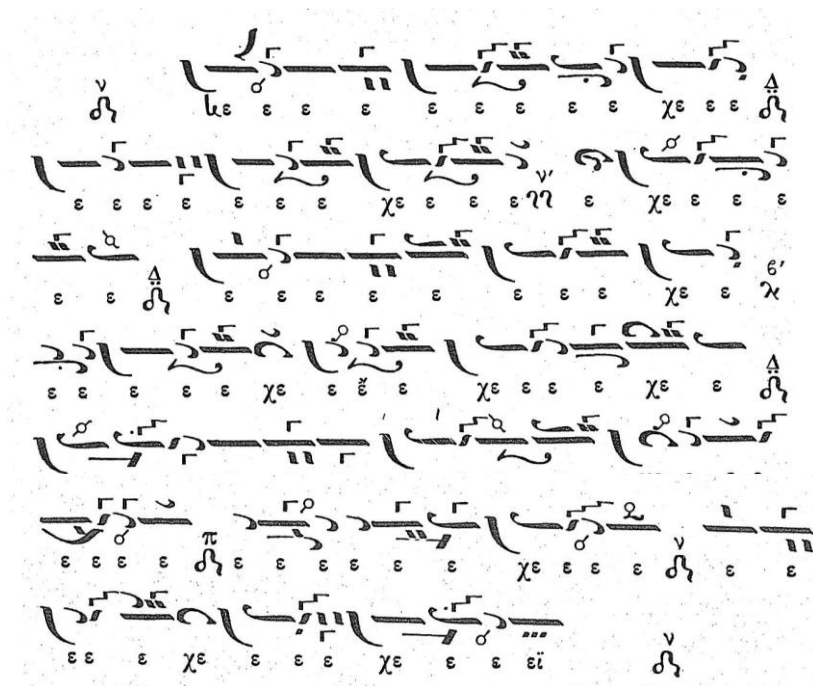
- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ πεσεντιδέ είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ράστ. Σημειώνεται διατονική φθορά στον Πα και τον Δι, ο Βου σε ύφεση και ο Γα σε δίεση αποτυπώνοντας διαστηματικά το τετράχορδο χιτζάζ που υπάρχει στο μελωδικό παράδειγμα. Σημειώνεται επίσης σκληρή ύφεση στον Γα με τον Βου να σημειώνεται σε δίεση, και σκληρή ύφεση στον Ζω. Δεν σημειώνονται οι

βαθμίδες του άνω Πα (μουχαγιέρ), άνω Βου ύφεση (σιουμπιουλέ) του κάτω Ζω δίεση (γνεβέστ) και κιουρντί.

- Μελωδικό παράδειγμα





Σουζιδιλ αρά

• Περιγραφή

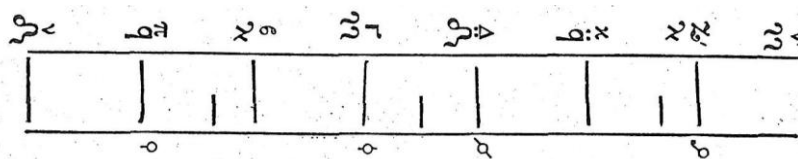
Τὸ Σουζιδιλ Ἀρά (ἑλλην. Γαλήνιον, καὶ Εἰρηνικόν), παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Ῥάστ καὶ καταβαίνει εἰς τὸ Γεγκιάχ· ἀναβαίνει πάλιν εἰς τὸ Ῥάστ, καὶ περιστρεφόμενον ἀναβαίνει εἰς τὸ Χουσεϊνί, καὶ ἐκ τούτου μέχρι τοῦ Μουχαγέρ· κατιὼν δ' εἰς τὸ Ἐβίτζ, πάλιν ἀναβαίνει μέχρι τοῦ Νὺμ Σιουμπιουλὲ καὶ ἐπανερχεται εἰς τὸ Χουσεϊνί· πατῶν δὲ τὸ Νὺμ Ἀτζέμ καὶ τὸ Μουχαγέρ, ἐπιστρέφει μέχρι τοῦ Σεγκιάχ, καὶ ἐκ τούτου καταβαίνει εἰς τὸ Ῥάστ καὶ μέχρι τοῦ Ἀσηράν· πηδῶν δὲ εἰς τὸ Διουγκιάχ, καὶ περιστρεφόμενον μετὰ τοῦ Νὺμ Χιτζάζ, καταβαίνει καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακιάμ σουζιδίλ αρά παράγεται από τον Νη, είναι ήχος μαλακός διατονικός πλαγίου τετάρτου και έχει βαθμίδα εισόδου τον Νη, η πορεία του ξεκινά σχηματίζοντας καθοδικά πεντάχορδο ράστ με ατελή κατάληξη στον κάτω Δι, ανεβαίνει πάλι στον Νη και δημιουργεί τονικό κέντρο στον Κε σχηματίζοντας τετράχορδο ουσάκ με ατελή κατάληξη στον άνω Πα. Κατεβαίνει στον Ζω και ανεβαίνει με τετράχορδο τσαργκιά στον άνω Βου ύφεση και επανέρχεται στον Κε. Από τον Κε ανεβαίνει με πεντάχορδο χουσεινί στον άνω Πα και επιστρέφει μέχρι τον Βου κατεβαίνει με ατελή κατάληξη στον Νη και στον κάτω Κε. Από τον κάτω Κε ανεβαίνει αυτόματα στον Πα και χρησιμοποιώντας τον Βου ύφεση, με τετράχορδο τσαργκιά καταλήγει στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

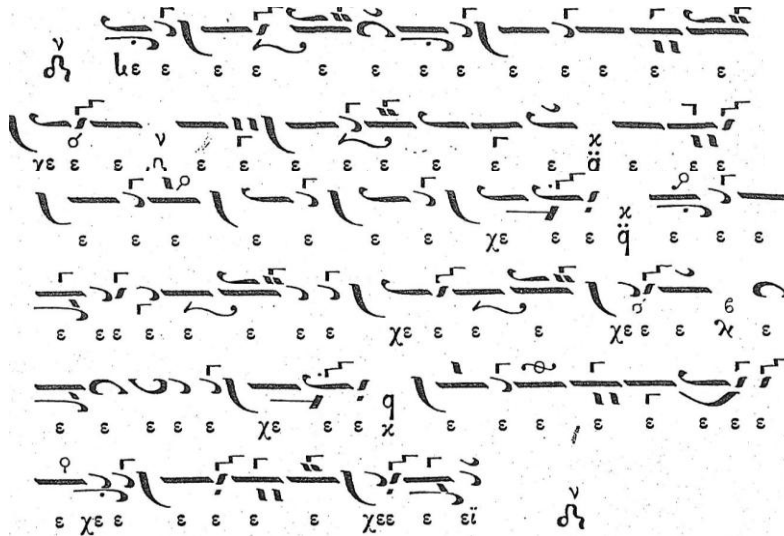


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακιάμ σουζιδίλ αρά είναι η διατονική κλίμακα του ράστ. Σημειώνεται διατονική φθορά στον Πα και τον Γα και Δι, ο Βου σε ύφεση και ο Γα σε δίεση, σχηματισμός του χιτζάζ στο μελωδικό παράδειγμα και σκληρή ύφεση στον Ζω. Δεν σημειώνεται η βαθμίδα του κάτω Δι (γεγκιάχ), του άνω Πα (μουχαγιέρ), του άνω Βου ύφεση (σιουμπιουλέ), κάτω Κε (ασιράν).

- Μελωδικό παράδειγμα





Σαζκιάρ

• Περιγραφή

Τὸ Σαζκιάρ παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἦχος πλ. δ'. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Τζαργκιάχ καὶ μετὰ τοῦ Νὺμ Πιουσελίκ καταβαίνει εἰς τὸ Διουγκιιάχ· πατῶν δὲ τὸ Ῥάστ πηδᾶ εἰς τὸ Νεβὰ καὶ τὸ Νὺμ Χησάρ, καὶ δεικνύον αὐτὸ ἀναβαίνει μέχρι τοῦ Γκερδανιέ, καὶ ἐπιστρέφει μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Τζαργκιάχ μέχρι τοῦ Σεγκιιάχ· κατόπιν πηδῶν εἰς τὸ Νὺμ Ἀτζέμ ἀναβαίνει μέχρι τοῦ Μουχαγέρ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον καταβαίνει πάλιν μέχρι τοῦ Σεγκιιάχ καὶ πίπτει εἰς τὸ Ῥάστ· ἐντεῦθεν πηδῶν εἰς τὸ Τζαργκιάχ ἐπιστρέφει καὶ καταλήγει πάλιν εἰς τὸ Ῥάστ.

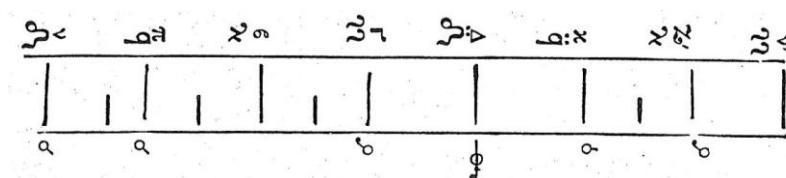
Το μακάμ σαζκιάρ παράγεται ἀπὸ τον Νη, εἶναι ἦχος μαλακὸς διατονικὰ πλαγίου τετάρτου καὶ ἔχει βαθμίδα εισόδου τον Γα. Μέσω του Βου δίεση σχηματίζει τετράχορδο μπουσελίκ με ατελή κατάληξη στον Πα. Στη συνέχεια πατὰ στον Νη καὶ με πεντάχορδο ραστ ἀνεβαίνει στον Δι καὶ σχηματίζει χιτζάζ ἀνεβαίνοντας τετραχορδικὰ στον ἄνω Νη. Επιστρέφοντας διατονικὰ με ατελή κατάληξη στον Γα καὶ

τον Βου, μεταφέρεται με πεντάχορδο χουσεινί στον Ζω ύφεση σχηματίζοντας ατελείς καταλήξεις στον άνω Πα. Έπειτα ακολουθεί καθοδικά διατονική πορεία με ατελή κατάληξη στον Βου με κίνηση σεγκιά έπειτα στον Νη, ανεβαίνει με τετράχορδο ραστ στον Γα και καταλήγει εντελώς στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

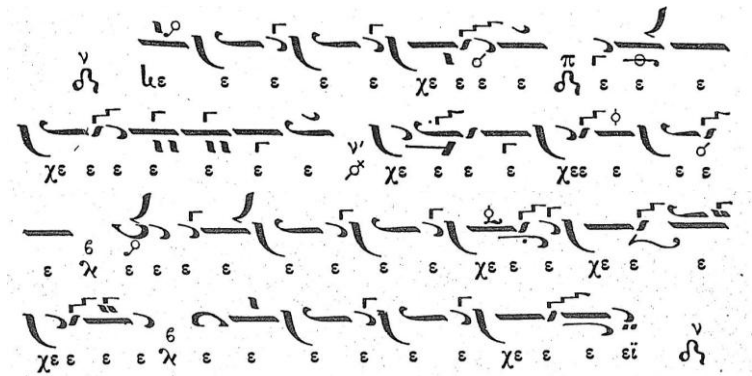


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ σαζκίαρ είναι η διατονική κλίμακα του ράστ. Σημειώνεται δίεση στον Νη, δίεση στον Πα, σκληρή ύφεση στον Γα με τον Βου σε δίεση, χρωματική φθορά στον Δι, διατονική φθορά στον Κε. Και σκληρή ύφεση στον Ζω. Δεν σημειώνεται η βαθμίδα του Κε ύφεση (χισάρ), άνω Πα (μουχαγιέρ).

- **Μελωδικό παράδειγμα**



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Γα με ύφεση σκληρού διατόνου σχηματίζοντας μπουσελίκ με ατελή κατάληξη στον Πα, ανεβαίνει και σχηματίζει χιτζάζ από στον Δι με ατελή κατάληξη στον άνω Νη. Στη συνέχεια σχηματίζει κίνηση σεγκιά με ατελή κατάληξη στον Βου. Έπειτα, κινείται στις υψηλές περιοχές σχηματίζοντας καθοδικό μπουσελίκ από τον Ζω στον Δι καταλήγει με ατελή κατάληξη στον Βου. Τέλος, καταλήγει διατονικά στον Νη.



Σουζινάκη

- Περιγραφή

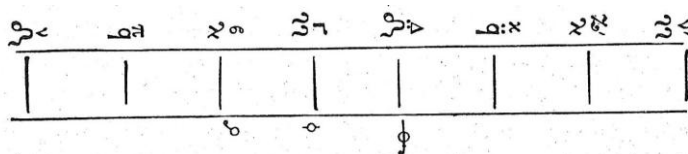
Τὸ Σουζινᾶχ (ἑλλην. Ποταμὶς), παράγεται ἐκ τοῦ Ῥάστ· εἶναι ἤχος πλ. δ'. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Νεβά, καὶ πρῶτων τὸ Νὺμ Χησάρ, περιστρέφεται εἰς τὰς ἀνιούσας καὶ κατιούσας φωνάς· πατῶν τὸ Ῥάστ, ἀναβαίνει μέχρι τοῦ Τζαργκιᾶχ, ἐξ οὗ καταβαίνει καὶ καταλήγει πάλιν εἰς τὸ Ῥάστ.

Το μακιάμ σουζινάκι παράγεται από τον Νη και έχει βαθμίδα εισόδου τον Δι. από τον Δι ανοδικά σχηματίζει τετράχορδο χιτζάζ. Η πορεία του είναι σύνθετη και σχηματίζει διατονικά διαστήματα από τον Νη στον Γα και καταλήγει εντελώς στον Νη.

Κινήσεις που σημειώνονται:

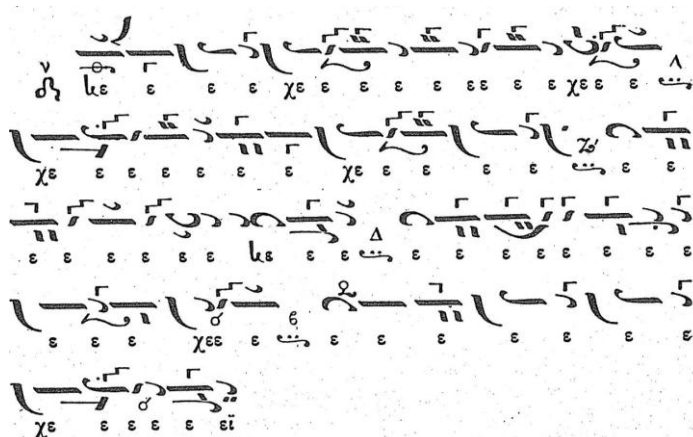


- Διαστηματικό παράδειγμα



Η διαστηματική κλίμακα που παρουσιάζεται για το μακάμ σουζινάκ είναι η διατονική κλίμακα του μακάμ ραστ. Σημειώνεται σκληρή ύφεση στον Βου, διατονικά φθορά στον Γα, και χρωματική φθορά στον Δι. Δεν σημειώνεται η βαθμίδα του Κε ύφεση (χισάο).

- Μελωδικό παράδειγμα



Το μελωδικό παράδειγμα πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι σχηματίζοντας τετράχορδο χιτζάζ και καταλήγει ατελώς στον Δι. Η χρωματική κίνηση συνεχίζεται με ατελή κατάληξη στον Ζω και πάλι στον Δι. Έπειτα, σχηματίζει τετράχορδο χιτζάζ πάνω από τον Δι και από κάτω κινείται διατονικά σχηματίζοντας κίνηση σεγκιά με ατελή κατάληξη στον Βου. Τέλος, καταλήγει εντελώς με ράστ πεντάχορδο στον Νη.



Κεφάλαιο 2ο

Συγκριτική μελέτη των περιγραφών του Κ.Μαρμαρινού, Κων/νου πρωτοψάλτη και Π.Κηλτζανίδη στα κοινά τους μακάμ της οικογένειας του ράστ, σε αντιπαράβολή με σύγχρονα θεωρητικά κείμενα.

Μέρος α'

Συγκριτική μελέτη των τριών θεωρητικών Κ.Μαρμαρινού, Κων/νου πρωτοψάλτη και Π.Κηλτζανίδη στα κοινά μακάμ της οικογένειας του μακάμ ράστ.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα μελετηθούν οι συγκλίσεις και οι αποκλίσεις των παραπάνω θεωρητικών στα κοινά μακάμ της οικογένειας του ράστ, όπου αναφέρονται και από τους τρεις θεωρητικούς. Μέσα από την συγκριτική των περιγραφών και των μελωδικών παραδειγμάτων τους, αποζητείται η δυνατότητα δόμησης μιας αντικειμενικής εικόνας για τον τρόπο ανάπτυξης αυτών των μακάμ. Τα κοινά τους μακάμ είναι τα εξής: ράστ, ραχαβί, νικριζ, πεντζουγκιάχ, έτερον πεντζουγκιάχ, νιχαβέντ, ζαβίλ, μπουμπερκέ (μουμπεργκά ή πιουμπεργκέ).

Ράστ

Το μακάμ ράστ και στις τρεις περιγραφικές περιπτώσεις παράγεται και εισάγεται από τον Νη. Η παρουσία του προσαγωγέα στην αρχή της ανάπτυξη του ράστ και η θεμελίωση της βάσης είναι κοινή και στις τρεις περιγραφές. Το επόμενο τονικό κέντρο μεταφέρεται για ατελή στον Πα και τον Βου με ατελείς καταλήξεις, στον Πα πραγματοποιείται με τετράχορδο ουσάκ και στον Βου με κίνηση σεγκιά. Στην περίπτωση του Κηλτζανίδη ο παραπάνω ισχυρισμός αποδεικνύεται μέσω του μελωδικού παραδείγματος που παραθέτει αλλά και από την βαθμίδα του Πα δίεση που σημειώνει

στην διαστηματική του κλίμακα. Τέλος, καταλήγει στον Νη. Γενικά η σύνθεση του μακάμ ράστ δεν διαθέτει περιγραφικές αποκλίσεις μεταξύ των τριών περιπτώσεων. Η διαφορετικότητα έγκειται στον τρόπο αποτύπωσης των κινήσεων μέσα από τις κλίμακες και τα μελωδικά παραδείγματα που παρατίθενται.

Ραχαβί

Το μακάμ ραχαβί και στις τρεις περιγραφικές περιπτώσεις παράγεται από τον Νη και πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι. Η ανάπτυξη του κινείται με σχηματισμό τετραχόρδου ράστ από τον Δι στον Ζω, από τον Πα με τετράχορδο ουσάκ στον Δι, από τον Βου με κίνηση σεγκιά. Τέλος σχηματίζει τετράχορδο ράστ και ατελή κατάληξη στον κάτω Δι και καταλήγει στον Νη. Η παραπάνω περιγραφή αποτελεί κοινή απόδοση του μακάμ ραχαβί. Ο Κηλτζανίδης στο θεωρητικό του αναφέρει και άλλες δύο περιπτώσεις, το μακάμ ραχαβί που το θεμελιώνει στον Νη με άνοιγμα στον Νη και το σαγίρ ραχαβί που διαφοροποιείται από την εμφάνιση τετραχόρδου χιτζάζ στον Δι.

Μαχούρ

Η πρώτη η διαφοροποίηση για το μακάμ μαχούρ είναι η βαθμίδα εισόδου. Ο Μαρμαρινός και ο Κων/νος σημειώνουν ως βαθμίδα εισόδου τον Κε ενώ ο Κηλτζανίδης τον άνω Νη. Η δεύτερη κατηγορία είναι τα τετράχορδα που σχηματίζονται από τις περιγραφές. Ο Μαρμαρινός σημειώνει τετράχορδο χουσεινί από την βαθμίδα εισόδου τον Κε. Καθοδικά, χρησιμοποιεί την βαθμίδα του Ζω δίεση σχηματίζοντας τσαργκιά τετράχορδο στον Δι και προς την βάση σχηματίζει μπουσελίκ τετράχορδο στον Πα. Ο Κων/νος παρουσιάζει κινησιολογικά τα ίδια τετράχορδα με τον Μαρμαρινό. Ο Κηλτζανίδης αντίθετα κινείται πολύ διαφορετικά. Αφού πραγματοποιηθεί το άνοιγμα στον άνω Νη, σχηματίζεται τετράχορδο τσαργκιά από τον Δι (θεμελιώνοντας το άκουσμα του μαχούρ), σχηματίζει μπουσελίκ τετράχορδο στον Πα, και ράστ πεντάχορδο στον Νη. Επίσης ο Κηλτζανίδης παρουσιάζει και την πορεία ανάπτυξη και στις υψηλές βαθμίδες του.

Νικριζ

Το μακιάμ νικριζ και στις τρεις περιγραφικές περιπτώσεις πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι. Στην περίπτωση του Μαρμαρινού και του Κωνσταντίνου, το μακιάμ νικριζ σχηματίζουν αρχικά πεντάχορδο ράστ και μετά μετατρέπεται σε χρωματικό πεντάχορδο νικριζ. Αντίθετα, ο Κηλτζανίδης δεν αναφέρει εναλλαγή διατονικής κίνησης σε χρωματική. Η περιγραφή του διατηρεί σταθερά πεντάχορδο νικριζ στην βάση.

Πεντζουγκιάχ

Το μακιάμ πεντζουγκιάχ δεν παρουσιάζει διαφοροποιήσεις ανάμεσα στις τρεις περιγραφές που εξετάζουμε. Η κίνηση κλιτόν στον Δι είναι αυτή που στιγματίζει την ταυτότητα του.

Έτερον πεντζουγκιάχ

Το έτερον πεντζουγκιάχ στην περίπτωση του Μαρμαρινού και του Κωνσταντίνου χρησιμοποιεί ως βαθμίδα εισόδου τον Βου. Ο Κηλτζανίδης από την άλλη πλευρά αναφέρει ως βαθμίδα εισόδου τον Νη. Η περιγραφή του Μαρμαρινού και του Κωνσταντίνου είναι πανομοιότυπες, καθοδικό ράστ πεντάχορδο από τον Δι στον Νη, σχηματισμός πεντάχορδο χουσεινί από τον κάτω Κε στον Νη όπου καταλήγει. Ο Κηλτζανίδης διαφοροποιείται αναφέροντας πως ξεκινά με πεντάχορδο νικριζ (και όχι διατονικά) μέχρι τον Δι, κατεβαίνει πάλι μέχρι τον Νη και με τετράχορδο ράστ ανεβαίνει μέχρι τον Γα, κατεβαίνει στον κάτω Κε όπου με πεντάχορδο χουσεινί και έπειτα καταλήγει στον Νη.

Νιχαβέντ

Το μακιάμ νιχαβέντ δεν παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στις τρεις περιγραφές που εξετάζουμε. Σύμφωνα με τις περιγραφές πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι και χρησιμοποιώντας τον Κε ύφεση σχηματίζει χιτζάζ τετράχορδο ή κιουρντί. Στις περιγραφές δεν ξεκαθαρίζεται ο πλήρης σχηματισμός του. Στο παράδειγμα του

Κηλτζανίδη συναντούμε τετράχορδο χιτζάζ. Καθοδικά σχηματίζει τετράχορδο μπουσελίκ και καταλήγει στον Νη.

Ζαβίλ

Το μακάμ ζαβίλ δεν παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στις τρεις περιγραφές που εξετάζουμε. Το μακάμ ζαβίλ πραγματοποιεί άνοιγμα στον άνω Νη, σχηματίζει τετράχορδο τσαρκιά από τον Δι ενώ καθοδικά, σχηματίζει τετράχορδο από τον Πα, και κίνηση κλιτόν κάτω από τον Νη. Τέλος καταλήγει στον Νη. Ο Κων/νος αναφέρει και μια δεύτερη περίπτωση ζαβίλ το ζαβίλ κιουρντί.

Μπουμπεργκέ

Το μακάμ μπουμπεργκέ δεν παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στις τρεις περιγραφές που εξετάζουμε. Το μακάμ μπουμπεργκέ πραγματοποιεί άνοιγμα στον Νη, σχηματίζει κίνηση κλιτόν από τον Νη στον κάτω Δι με σημαντική την παρουσία του Ζω δίεση. Τέλος, καταλήγει στον Νη.

Μέρος β'

Συγκριτική μελέτη σύγχρονων θεωρητικών κειμένων από τους Murat Aydemir, Ismail Hakki Ozkan και Μάριου Μαυροειδή για την οικογένεια του μακάμ ράστ.

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται τα βασικότερα χαρακτηριστικά που συγκροτούν τον χαρακτήρα και την σύσταση των μακάμ σήμερα. Τα μακάμ που θα συγκριθούν είναι τα κοινά μακάμ των παραπάνω θεωρητικών Κ.Μαρμαρινού, Κων/νου Πρωτοφάλλτου και Π.Κηλτζανίδη. Επιλέγονται τα κοινά τους μακάμ ώστε, να πραγματοποιηθεί μια κοινή αξιολόγηση του όλου ζητήματος αναφορικά με την ιστορική και μορφολογική σχέση των συγκεκριμένων μακάμ.

Ράστ

Το μακάμ ράστ παράγεται από τον Νη. Από τον Νη σχηματίζει περντάχορδο ράστ μέχρι τον Δι, πάνω από τον Δι σχηματίζει τετράχορδο ράστ με τον Ζω σε δίεση και σε καθοδική πορεία σχηματίζει από τον άνω Νη μέχρι τον Δι τετράχορδο μπουσελίκ με τον Ζω σε αναίρεση. Κάτω από τον Νη σχηματίζει τετράχορδο ράστ μέχρι τον κάτω Δι. Κατεβαίνει στον Βου με κίνηση σεγκιά, στον Πα και καταλήγει στον Νη. Στην περιγραφή αυτή συμφωνούν και τα τρία σύγχρονα θεωρητικά. Επιπλέον, στο θεωρητικό του Ι. Ozkan σημειώνεται ένα πεντάχορδο φεραχνάκι από τον Βου.

Ραχαβί

Το μακάμ ραχαβί παράγεται από τον Νη με βαθμίδα εισόδου τον Νη. Το μακάμ αυτό αποτελεί ένα μίγμα της ένωσης του μακάμ ράστ με το μακάμ μπεγιατί. (το ένα περιηγείται στο άλλο). Στην περίπτωση του ράστ σχηματίζει από τον Νη ράστ πεντάχορδο στον Νη μέχρι τον Δι ενώ στην περίπτωση του μπεγιατί σχηματίζει ουσάκ τετράχορδο. Πάνω από τον Δι κινείται με τετράχορδα ανάλογα με την διατονική συμπεριφορά του Ζω. Σχηματίζει επίσης καθοδικό τετράχορδο ράστ από τον Νη προς τον κάτω Δι και καταλήγει με ράστ στον Νη. Ο Μ.Μαυροειδής σημειώνει στο

θεωρητικό του πως το ραχαβί αξιοποιεί συστηματικά το υποκείμενο τετράχορδο κάτω Δι-Νη. Επίσης σημειώνεται πως έχει μία τάση να δηλώνεται η επταφωνία (κάτω Δι-Δι)¹⁹. Σε αυτή την περίπτωση ο Δι γίνεται τονικό κέντρο και έλκει τον Γα σχηματίζοντας τρίχορδο μουστεάρ.

Μαχούρ

Το μακάμ μαχούρ παράγεται από τον Νη με βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη. Σύμφωνα με το θεωρητικό του Ozkan το μαχούρ θεωρείται μια μετατροπή του τσαργιά πάνω στο ράστ. Ωστόσο έχει αποκτήσει μια πολυδιάστατη μορφή και χωρίζεται σε δύο κατηγορίες²⁰ το μαχούρ sed και το μαχούρ bilesik. Η πρώτη κατηγορία διαθέτει τον χαρακτήρα του τσαργιά τετραχόρδου. Από τον άνω Νη μέχρι τον Δι σχηματίζεται τετράχορδο τσαργιά και από τον Δι μέχρι τον Νη ακόμα ένα πεντάχορδο τσαργιά όπως και πάνω από τον άνω Νη επίσης πάνω από τον Δι σχηματίζονται τετράχορδα ανάλογα με την διατονική συμπεριφορά του Ζω. Σε αυτή την περιγραφή κινούνται και τα τρία θεωρητικά. Ο Ozkan και ο Aydemir σημειώνουν και πεντάχορδο χουσεινί στον Κε ενώ ο Μαυροειδής, σημειώνει τετράχορδο χιτζάζ στον Δι ακολουθούμενο από πεντάχορδο τσαργιά²¹.

Η δεύτερη κατηγορία του μαχούρ (bilesik) κατά τον Ozkan έχει ως βάση του τον Νη και βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη. Ονομάζει αυτή την περίπτωση του μαχούρ, μπουσελίκ μαχουρ μακάμ. Η πορεία του έχει ως εξής: Πρώτον, καθοδικό σχηματισμό τετραχόρδων και πενταχόρδων τσαργιά από άνω Δι στον Νη. Δεύτερον, καθοδικό σχηματισμό τετραχόρδων και πενταχόρδων ράστ από τον άνω Δι στον Νη. Τρίτον, καθοδικό σχηματισμό πενταχόρδων και τετραχόρδων χουσεινί με καθοδική πορεία. Από τον άνω Κε στον Νη. Τέταρτον, καθοδικό τετράχορδο κιουρντί από τον άνω Δι στον άνω Πα, μπουσελίκ τετράχορδο στον Δι, και κατάληξη με ουσάκι τετράχορδο στον Πα.

¹⁹Μ. Μαυροειδής, *Οι μουσικοί τρόποι στην ανατολική μεσογεία*, Fagotto, Αθήνα 1999, σελ 216

²⁰Ismail hakki Ozkan, *Türk musikisi ve usulleri, kudum velveleri*, Otuken Nesriyat, Istanbul 1992, σελ 192

²¹ Μ. Μαυροειδής, *Οι μουσικοί τρόποι στην ανατολική μεσογεία*, Fagotto, Αθήνα 1999, σελ 222

Νικριζ

Το μακάμ νικριζ παραγεται από τον Νη με βαθμίδα εισόδου τον Νη. Από τον Νη σχηματίζει πεντάχορδο νικριζ μέχρι τον Δι, πάνω από τον Δι έχουμε διατονική συμπεριφορά του Ζω. Στον Βου σχηματίζεται κίνηση σεγκιά ενώ από τον Νη μέχρι τον κάτω Δι έχουμε τετράχορδο ράστ. Τέλος καταλήγει στον Νη με πεντάχορδο νικριζ. Στην περιγραφή του Μαυροειδή, αναφέρεται και ο σχηματισμός μπουσελίκ τετραχόρδου από τον Γα στον Νη σε καθοδική πορεία²².

Πεντζιάχ ή Πεντζουγκιάχ

Το μακάμ πετζιάχ σύμφωνα με τον Ozkan και τον Aydemir διαθέτει δύο κατηγορίες το zaid και το asil (Ο Μαυροειδής δεν αναφέρει κάτι τέτοιο). Και οι τρεις συμφωνούνε στην συνύπαρξη μπεγιατί και ράστ.

Zaid

Το μακάμ πεντζιάχ παράγεται από τον Νη και πραγματοποιεί άνοιγμα στον Δι. Στην περίπτωση του μπεγιατί σχηματίζεται από τον Δι στον Πα τετράχορδο ουσάκ. Στην περίπτωση του ράστ σχηματίζεται ράστ τετράχορδο στον Δι και πεντάχορδο ράστ στον Νη. Πάνω από τον Δι έχουμε διατονική συμπεριφορά του Ζω. Από τον Δι στον Νη σχηματίζει πεντάχορδο πεντζγκιά (κλιτόν στον Δι) και τετράχορδο ράστ στον Πα. Καταλήγει με πεντάχορδο ράστ ή πεντζγκιά στον Νη.

Asil

Μία άλλη εκδοχή του μακάμ πεντζιά είναι το Pencgah-I Asil το οποίο παράγεται από τον Νη με βαθμίδα εισόδου τον Δι.. Και σε αυτή την περίπτωση έχουμε την συνύπαρξη του μπεγιατί-ράστ. Στην περίπτωση του μπεγιατί σχηματίζεται μπουσελίκ τετράχορδο στον Δι και προς τα κάτω τετράχορδο ουσάκ στον Πα. Στην περίπτωση του ράστ έχουμε στον Δι τετράχορδο ράστ και προς τα κάτω πεντάχορδο ράστ στον Νη. Πάνω

²² Μ. Μαυροειδής, *Οι μουσικοί τρόποι στην ανατολική μεσογεία*, Fagotto, Αθήνα 1999, σελ 229

από τον Δι έχουμε διατονική συμπεριφορά του Ζω. Καταλήγει με πεντάχορδο ράστ στον Νη.

Νιχαβέντ

Το μακάμ νιχαβέντ παράγεται από τον Νη με βαθμίδα εισόδου τον Δι και η πορεία του είναι και ανοδική και καθοδική. Από τον Δι ανοίγει με πεντάχορδο κιουρντί μέχρι τον άνω Πα, σχηματίζοντας από εκεί και πάνω τετράχορδο μπουσελίκ. Επιστρέφει με την ίδια επισύναψη διαστημάτων, και κάτω από τον Δι σχηματίζει μπουσελίκ πεντάχορδο μέχρι τον Νη και πιο κάτω, σχηματίζεται μέχρι τον κάτω Δι τετράχορδο χιτζάζ. Ανεβαίνει πάλι από τον Νη μέχρι τον Δι με μπουσελίκ και από τον Δι σχηματίζει χιτζάζ τετράχορδο. Επίσης σύνηθες, είναι και ο σχηματισμός ουσάκ τετραχόρδου στον Δι, τσαργκιά στον Βου ύφεση. Τέλος, καταλήγει στον Νη.

Ζαβίλ

Ο Μ Μαυροειδής δεν πραγματοποιεί καμία αναφορά για το μακάμ ζαβίλ. Σύμφωνα με τα άλλα δύο θεωρητικά το μακάμ ζαβίλ διαθέτει την συνύπαρξη του μαχούρ και του νικρίζ. Το μακάμ ζαβίλ παράγεται από τον Νη με βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη. Κατά τον Aydemir το άνοιγμα πραγματοποιείται με το νικρίζ. Στην περίπτωση του νικρίζ, σχηματίζει από τον Δι τετράχορδο ράστ και καθοδικά πεντάχορδο νικρίζ στον Νη. Στην περίπτωση του μαχούρ, από τον άνω Νη και σχηματίζει τσαργκιά πεντάχορδο προς άνω Δι, καθοδικά σχηματίζει τσαργκιά τετράχορδο μέχρι τον Δι και πιο κάτω μέχρι τον Νη πεντάχορδο τσαργκιά.. Η συμπεριφορά του νικρίζ κυριαρχεί περισσότερο από του μαχούρ²³.

Το μακάμ πιουμπεργκέ ή μπουμπεργκιά δεν περιγράφεται σε κανένα από τα σύγχρονα θεωρητικά.

²³ Murat Aydemir, *Makam guide*, Pan, Istanbul 2010, σελ 53

Κεφάλαιο 3°

Συμπερασματική προσέγγιση της συγκριτικής μελέτης

Το μακιάμ ράστ που αποτελεί το κυρίαρχο μακιάμ αυτής της οικογένειας, στην πλειοψηφία των πληροφοριών του δεν διαφοροποιείται από την σημερινή του ταυτότητα.

Το μακιάμ ραχαβί στις νεότερες περιγραφές περιγράφεται ως μια «σύμπραξη» του μακιάμ μπεγιατί και του μακιάμ ράστ. Με αυτό τον τρόπο εξηγείται ο σχηματισμός τετραχόρδου ουσάκ στον Πα. Στην παλαιότερη εκδοχή του, το τετράχορδο ουσάκ περιλαμβάνεται στην γενική εκδοχή του ραχαβί. Η κίνηση που διακρίνει το μακιάμ ραχαβί είναι το τετράχορδο ράστ από τον κάτω Δι στον Νη, μια κίνηση που δεν φαίνεται αισθητή στις παλαιότερες περιγραφές του μακιάμ. Τέλος, η εκδοχή του σαγίρ ραχαβί δεν παρουσιάζεται στα νεότερα θεωρητικά.

Το μακιάμ μαχούρ παρουσιάζει σημαντικές διαφορές με σημερινή του εκδοχή. Καταρχήν τα διαστήματα του προγενέστερου μαχούρ δεν ισχυροποιεί την θέση του τσαρκιά. Ανοίγει πεντάχορδο χουσεινί και μετέπειτα χρησιμοποιεί το τσαρκιά ενώ σημειώνεται και μπουσελίκ στον Πα. Η παραπάνω ερμηνεία του μαχούρ συμπίπτει με στην σύγχρονη εκδοχή του με το μπουσελίκ μαχούρ που περιγράφεται στο θεωρητικό του Okan.²⁴ Στην νέα εκδοχή του το μακιάμ μαχούρ αποτελεί μια αποτύπωση επισυναπτόμενων τσαρκιά τετραχόρδων. Ένα ακόμη σημείο αποτελεί η βαθμίδα εισόδου. Ο Μαρμαρινός και ο Κων/νου αναφέρουν ως βαθμίδα εισόδου του μαχούρ τον Κε. Ο Κηλτζανίδης αλλά και οι μεταγενέστεροι του, αναφέρουν ως βαθμίδα εισόδου τον άνω Νη. Αυτή η μεταφορά της βαθμίδας εισόδου μπορεί να οφείλεται στην μετεξέλιξη του μακιάμ μαχούρ από την εποχή του Κηλτζανίδη.

Το μακιάμ νικριζ σύμφωνα με τον Μαρμαρινό και τον Κων/νο διαθέτει εναλλαγές από το διατονικό στο χρωματικό γένος και αντίστροφα. Από τον Κηλτζανίδη και μετά το μακιάμ νικριζ εμφανίζεται πιο σταθερό ως προς τον χρωματικό του χαρακτήρα. Το πεντάχορδο νικριζ που σχηματίζεται από τον Νη επικυρώνει και την ταυτότητα του.

²⁴ Ismail hakki Ozkan, *Türk musikisi ve usulleri, kudum velveleri*, Otuken Nesriyat, Istanbul 1992, σελ 195

Μέσα στην σύγχρονη πορεία ανάπτυξης του, αναφέρεται και ο σχηματισμός κίνησης σεργιά στον Βου ο οποίος, εντάσσεται από τον Κηλτζανίδη ως μια δεύτερη εκδοχή του νικριζ που την ονομάζει «έτερον νικριζ»²⁵.

Το μακιάμ πεντζουγκιάχ (ή πεντζγκιά για τις νέες εκδοχές), διαφοροποιείται πάρα πολύ σε σχέση με τις νεότερες περιγραφές. Η προγενέστερη έκδοση στο βασικό μακιάμ του πεντζουγκιάχ αναφέρεται μόνο σε κίνηση κλιτόν του Δι. Στην περίπτωση του έτερον πεντζουγκιάχ αναφέρονται σχηματισμοί πενταχόρδου ράστ στην βάση και πενταχόρδου χουσεινί στον κάτω Κε. Η νεότερη εκδοχή του, αναφέρεται στην «σύμπραξη» του μακιάμ ράστ και μπεγιατί, αλλά και με κίνηση κλιτόν στον Δι. φαίνεται η νέα εκδοχή να είναι ένα αποτέλεσμα μίξης του προγενέστερου πεντζουγκιάχ με το έτερον πεντζουγκιάχ.

Το μακιάμ ζαβίλ και στην προγενέστερη αλλά και στην μεταγενέστερη εκδοχή του αποτελεί ένα σύμπλεγμα μαχούρ και νικριζ. Στην προγενέστερη μορφή του η βαθμίδα εισόδου αλλά και η παρουσία του τσαργκιά, παραπέμπουν στην σκληρή αποτύπωση του μαχούρ. Επίσης, σχηματίζει χιτζάζ στον Πα ή πεντάχορδο νικριζ εφόσον η βάση μας είναι ο Νη. Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση εντοπίζεται στην κίνηση κλιτόν στον Νη με την μελωδική φράση «πιουμπεργκέ ναγμεσί» που στα σύγχρονα θεωρητικά δεν αναφέρεται.

Το μακιάμ νιχαβέντ δεν παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στις προγενέστερες και μεταγενέστερες περιγραφές τόσο στα τετράχορδα που χρησιμοποιεί κατά την ανάπτυξη του αλλά στην πορεία ανάπτυξης του. Τα βασικά τετράχορδα που χρησιμοποιούνται και στις δύο περιπτώσεις είναι το τετράχορδο χιτζάζ στον Δι και μπουσελίκ τετράχορδο στον Νη. Η σύνθετη πορεία ανάπτυξης του ξεκινά στην προγενέστερη μορφή του με τετράχορδο χιτζάζ στον Δι (που αποτυπώνεται στο παράδειγμα του Κηλτζανίδη). Ο σχηματισμός κιουρντί αιωρείται. Στην μεταγενέστερη μέσω από το τετράχορδο κιουρντί το οποίο αναπτύσσεται μέχρι τον άνω Πα δημιουργείται ένα «μινόρε περιβάλλον». Καθοδικά από τον Δι έχουμε τετράχορδο μπουσελίκ στον Νη. στην προγενέστερη μορφή του δεν πραγματοποιείται αναφορά για την πορεία του κάτω από την βάση. Αντίθετα στην μεταγενέστερη εκδοχή του, κάτω από την βάση εφαρμόζεται αρχικά το τετράχορδο χιτζάζ και από εκεί μεταφέρεται στον Δι. Στην σύγχρονη

²⁵ Π. Κηλτζανίδης, *Μεθοδική διδασκαλία*, 1^η έκδοση Κων/λη 1881, β' έκδοση Β. Ρηγόπουλος, Θεσσαλονίκη 1991, σελ 152

θεωρεία αναφέρεται ο σχηματισμός ουσίας στον Δι ενώ αντίθετα στην αναφορά του Κηλιζανίδη σχηματίζεται καθοδικά σαμπά τετράχορδο από τον Δι

Κεφάλαιο 4°

Πορεία μελωδικής ανάπτυξης

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται μουσικά έργα από μεταγενέστερους συνθέτες των τριών βασιικών θεωρητικών αυτής της εργασίας. Στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι να εξετάσουμε πως εφαρμόζεται η θεωρία ενός μακάμ στην πορεία μελωδικής ανάπτυξης - seyir²⁶. Η επιλογή των έργων έγινε στα κοινά μακάμ της συγκριτικής μελέτης που πραγματοποιήθηκε παραπάνω.

RAST PEŞREVİ

MÜZİK: NEYZEN YUSUF PAŞA

USÛLÜ: DEVR-İ KEBİR

J = 96



Άνοιγμα στον Νη και κίνηση
στο κάτω τετράχορδο ράστ
στον Νη.



Επόμενη κατάληξη
στον Δι με 5χ ράστ



4χ μπουσελίκ στον
Δι, 5χ ράστ στον
Νη



Κίνηση στο πάνω
τετράχορδο με 4χ ράστ
και μπουσελίκ
αντίστοιχα, κατάληξη με
5χ ράστ στον Δι

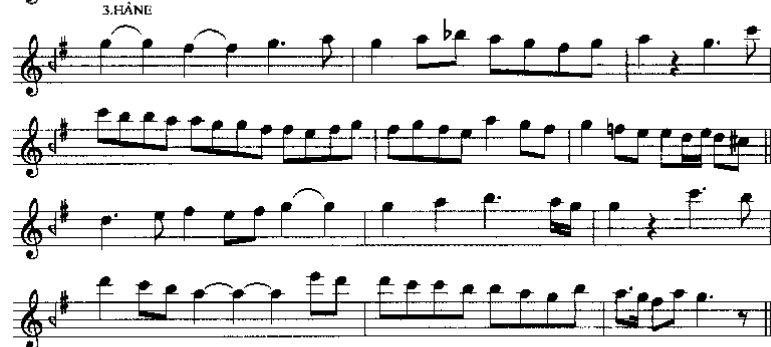


4χ χιτζάζ στον
Δι

²⁶ Βλ. Feldman, ο.π, σελ 260



4χ καθοδικό μπουσελίκ
στον Δι, κίνηση σεγκιά στον
Βου. Διατονική κίνηση του
Ζω (4χ ραστ και 4χ
μπουσελίκ αντίστοιχα)
Διατονική συμπεριφορά του
Ζω, και καθοδικό 4χ
τσαρκιά στον Γα, 4χ
μπουσελίκ στον Νη και
κατάληξη ραστ στον Νη



4χ μπουσελίκ στον άνω
Νη, 4χ ράστ στον Δι, 5χ
ράστ στον άνω Νη



Καθοδικό 5χ ράστ
από τον άνω Δι
Κατάληξη στον
άνω Νη με 4χ
ράστ



4. HANE




5χ νικρίζ στον Νη, 4χ
μπουσελίκ στον Δι, 4χ ράστ
στον Δι. 5χ νικρίζ στον Νη,
5χ ράστ και κατάληξη στον
Νη.

MÂHÛR SAZ SEMÂÎSİ

USÛLŪ : Aksak Semâi

MÜZİK : Kemenceci NİKOLÂKI

 = 112

1. HÂNE

MÜLÂZİME

2. HÂNE

(SON)

3. HÃNE

4. HÂNE (Yürük Semâi)  = 240

 = 240

Άνοιγμα στον άνω Νη, 5χ
 χουσεινί στον Κε, ανοδικό 4χ
 τσαργκιά από τον Δι και 5χ
 ράστ με κατάρληξη στον άνω
 Νη

4χ μπουσελίκι, στον Δι,
κατάληξη με 5χ ράστ στον
Nη

Κίνηση σεγιά στον Βου,
καθοδικό 4χ μπουσελίκ στον Δι,
κατάληξη με στον Βου με κίνηση
σεγιά, 4χ τσαργιά στον Δι και
κατάληξη στον άνω Νη

Κίνηση σεγκιά στον άνω
Βου, 5χ ράστ στον Νη, 4χ
ράστ στον άνω Βου,
κατάληξη στον άνω Πα
και στον Δι με 4χ ραστ

Κινείται στο σκληρό
διάτονο του τσαργιά με
καταλήξι στον άνω Νη, 4χ
μπουσελίκ στον Κε, και
καταλήγει με τσαργιά στον
άνω Νη

ΝΙΚΡÎZ SAZ SEMÂÎSÎ

USÛLÜ : Aksak Semâî-Aksak

MÛZİK : REFİK FERSAN

♩ = 108

TESLİM

SON

2. HÂNE

3. HÂNE

Άνοιγμα στον Δι με
κίνηση 5χ νικρίζ,
διατονική
συμπεριφορά του Ζω
και κατάληξη στον Δι

Κίνηση εβίτς, καθοδικό
4χ μπουσελίς στον Δι,
κατάληξη στον Νη με 5χ
ράστ, κίνηση σεγκιά
στον Βου και κατάληξη

Κίνηση σεγκιά στον Βου, κατάληξη
με 5χ ράστ στον Νη, 5χ ράστ
κατάληξη στον άνω Νη με 5χ ράστ.
Καθοδικό 4χ μπουσελίς στον Δι
και κατάληξη στον Δι με 5χ νικρίζ

ΝΙΚΡÎΖ SAZ SEMÂÎSÎ

-2-

4χ μπουσελίκ στον άνω Νη,
κίνηση σεγκιά στον άνω Βου,
κίνηση μουστεάρ στον Ζω
κίνηση σεγκιά στον Βου,
καθοδικό 4χ μπουσελίκ στον Δι

5χ νικριζ από τον Νη, κίνηση
σεγκιά στον Βου, 4χ μπουσελίκ
στον Δι, ατελή κατάληξη στον
Νη με 5χ ράστ

5χ νικριζ στον Νη, με ατελείς
καταλήξεις στον Δι και στον Νη,
4χ μπουσελίκ στον Κε και κίνηση
καρσιγιάρ με ατελή κατάληξη
στον Γα 4χ μουστεάρ στον άνω
Νη 4χ τσαργκιά στον Γα

ΝΙΚΡÎΖ SAZ SEMÂÎSÎ

-3-

επιστρέφει στο 5χ
νικριζ με ατελή
κατάληξη στον Δι,
και τελική
κατάληξη στον Νη

PENÇGÂH PEŞREV

02383

Devrikebir

Dede Sâlih Efendi



Άνοιγμα στον Δι με κίνηση κλιτόν,
καθοδικό 5χ ράστ στον Νη, κίνηση
κλιτόν πάλι στον Δι με ατελή
κατάληξη στον Κε, καθοδικό 4χ
μπουσελίκ στον Δι, κίνηση κλιτόν
στον Δι και κατάληξη στον Νη

καθοδικό 4χ μπουσελίκ στον Δι,
ατελή κατάληξη με 4χ ουσάκ στον
Πα, καθοδικό 5χ ράστ στον Νη,
κίνηση κλιτόν και ατελή κατάληξη
στον Δι

Κίνηση κλιτόν στον Δι, 5χ
νικριζ στον Νη, 4χ ράστ
στον Δι, 4χ μπουσελίκ
στον Κε, κατάληξη στον
Νη με κίνηση κλιτόν στον
Δι.

Ανοδικό 4χ ράστ στον Δι,
4χ μπουσελίκ στον Κε,
κατάληξη στον Νη με
κίνηση κλιτόν στον Δι.

Ανοδικό 5χ μπουσελίκ στον Δι, 4χ
ράστ και ατελή κατάληξη στον άνω
Νη. 4χ ράστ στον άνω Νη, 4χ
μπουσελίκ στον άνω Νη, 4χ ράστ
στον Δι και 5χ ράστ κατάληξη στον
Νη

ZÂVİL PEŞREVİ

MÜZİK:ZEKİ MEHMET AĞA

USÛLÜ: HAFİF
♩ = 96



Άνοιγμα στον άνω Νη με 4χ
τσαργκιά, 4χ μπουσελίκ στον
Δι, 4χ τσαργκιά στον άνω Νη



4χ τσαργκιά στον άνω Νη,
μπουσελίκ στον Δι, καθοδικό
5χ νικριζ στον Νη, 5χ ράστ
στον Νη κατάληξη στον Κε
με 4χ κιουρντί



4χ τσαργκιά στον Δι, 4χ
ράστ στον άνω Νη, 4χ
μπουσελίκ στον άνω Νη



4χ ράστ στον άνω Νη, 4χ
τσαργκιά στον Δι, 4χ χιτζάζ
στον Δι, 5χ ράστ στον Νη,
5χ νικριζ στον Νη, κατάληξη
με 5χ ράστ στον Νη

NIHAVEND SİRTO

MÜZİK:ARİF SÂMİ TOKER

USÛLÜ:NİM SOFYAN

$\text{♩} = 112$



Άνοιγμα στον Δι με καθοδικό
4χ μπουσελίκι στον Νη, 4χ
χιτζάζ στον Δι και με 4χ
μπουσελίκι στον άνω Νη,



Καθοδικο 4χ μπουσελίκι στον Νη,
4χ χιτζάζ στον Δι, 4χ μπουσελίκι
στον άνω Νη, καθοδικά 4χ χιτζάζ
στον Δι, ατελή κατάληξη στον άνω
Νη με 4χ μπουσελίκι



Κατάληξη στον Νη
με 4χ μπουσελίκι

Συμπεράσματα-Επίλογος

Συνοψίζοντας αυτή την μουσικολογική μελέτη πάνω στην περιγραφή ανάπτυξης των μακάμ της οικογένειας του ράστ, καταλήγουμε σε μια σειρά συμπερασμάτων που αφορούν την χρήση αυτών των μακάμ στη μουσική πράξη την περίοδο του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Η αξιολόγηση του όλου ζητήματος αναφορικά με την ιστορική και μορφολογική σχέση μεταξύ του «τότε» και του «σήμερα», συγκεντρώνει μια ποσότητα πληροφοριών της μετεξέλιξης τους, αλλά και της «νέας θεωρίας²⁷» που συντάσσεται γύρω από τα προαναφερθέντα μακάμ τα οποία επηρεάζουν την παρούσα μουσική πράξη.

Αρχικά, το πρώτο που σημείο σχολιασμού εντοπίζεται στον αριθμό των κοινών μακάμ τα οποία για τον Μαρμαρινό και τον Κων/νο αποτελούν το σύνολο των μακάμ που περιγράφουν. Ο Κηλτζανίδης διαθέτει ένα ευρύτερο σύνολο περιγραφών μακάμ που εντάσσονται στην οικογένεια του μακάμ ράστ. Δύο συμπερασματικές εκδοχές προκύπτουν σε αυτό το σημείο. Πρώτον, τα κοινά αυτά μακάμ είναι τα πιο δημοφιλή εκείνης της εποχής ίσως και τα πιο εμπεριστατωμένα μεθοδολογικά ως προς την ανάπτυξη του σερί²⁸ τους. Ένας δεύτερος ισχυρισμός είναι πως μέχρι την εποχή του Κηλτζανίδη (1881) είτε προκύπτουν πολλά νέα μακάμ είτε υπάρχουν ήδη από πιο παλιά και έχουν κατηγοριοποιηθεί σε «οικογένειες». Αυτός ο δεύτερος συμπερασματικός ισχυρισμός δικαιολογεί και όλες τις υποκατηγορίες των κυρίων μακάμ που αναφέρει ο Κηλτζανίδης, οι οποίες δεν διαφοροποιούνται από το κυρίως μακάμ απλά προσθέτουν επιπλέον μεταβολές. Αξιοπρόσεκτη είναι η συμφωνία των περιγραφών του Κων/νου με τον Μαρμαρινό αποδεικνύοντας πια ήταν η πηγή της μελέτης του.

²⁷ «Όταν λέμε θεωρία εννοούμε πολύ συγκεκριμένα πράγματα: μια φιλοσοφική θεώρηση του εποπτευόμενου χώρου, μια καλά καθορισμένη και αιτιολογημένη προσέγγιση στα βασικά σημεία της ταυτότητας, της ουσίας και της λειτουργικότητάς του, τη διατύπωση γενικών προβληματισμών και αποχρώντων νόμων και κανόνων που είναι όσο το δυνατόν πιο αφηρημένοι: φιλοσοφικοί και αμιγώς μαθηματικοί. Πέρα από τα φιλοσοφικά πρότερα, η θεωρία της μουσικής είναι καθαρά Μαθηματικά...»· Λέκκας Δ., «Θεμελιώδη εννοιολογικά προσεγγίσεις στα δομικά στοιχεία της Θεματικής Ενότητας», στο: Βιοβιάκης Στ., κ.ά., *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού*, τ. Α, εκδ. ΕΑΠ, Πάτρα 2003, σ. 36.

²⁸ Walter Feldman, *Music of the ottoman court*, VWB, Berlin 1996, σελ 260

Η συγκριτική μελέτη των μακάμ της οικογένειας του ράστ ανέδειξε στοιχεία σύγκλισης και απόκλισης γύρω από την ανάπτυξη του κάθε μακάμ. Η βαθμίδα παραγωγής και εισόδου αποτελούν κοινά σημεία αναφοράς των μακάμ που εξετάσαμε και στις προγενέστερες και μεταγενέστερες περιγραφές. Πολλά από τα μακάμ στην νέα τους μορφή παρουσιάζονται ως μία «σύμπραξη»²⁹ δύο μακάμ (π.χ ραχαβί, μαχούρ). Το πλαίσιο της «σύμπραξης» δεν χρησιμοποιείται στις προγενέστερες περιγραφές. Κάθε μακάμ παρουσιάζεται αυτόνομο, με την δική του ιδιαιτερότητα. Η έννοια της σύμπραξης χρησιμοποιείται ως μορφή κωδικοποίησης του *seyir*.

Η παράθεση των μουσικών έργων του τετάρτου κεφαλαίου συντάσσει μια πρότυπη απόδειξη των βασικών χαρακτηριστικών κινήσεων των κοινών μακάμ της οικογένειας του ράστ. Από αυτά τα μουσικά έργα εντοπίζεται η πιστότητα της θεωρίας μέσα από την μουσική πράξη. Όμως, συναντάται και μια περίπτωση διαφοροποίησης του προηγούμενου ισχυρισμού. Η σύνθεση του Refik Fersan, *Nikriz saz semai* αποτελεί μια πολυδιάστατη μορφή του μακάμ νικρίζ. Συγκεντρώνει τις εναλλαγές διατονικού και χρωματικού γένους που σημειώνονται στις περιγραφές αλλά, σχηματίζει και κινήσεις (κίνηση μουστεάρ στον Ζω, κίνηση καρσιγιάρ στον Πα) μέσα στην γενική διάθεση χαρακτηριστικών του μακάμ ράστ σε πιο σύγχρονες μορφές.

Η χρησιμότητα αυτής της έρευνας έγκειται στην συγκέντρωση πληροφοριών για τη πορεία ανάπτυξης των μακάμ της οικογένειας του ράστ, μέσα το σύστημα της διαστηματικής αποτύπωσης και απεικόνισης τους σε πεντάγραμμο. Μέσα από αυτό το σύστημα κωδικοποίησης, γίνεται εφικτή και πιο απλουστευμένη η κατανόηση των προγενέστερων περιγραφών από μη εξοικειωμένους με αυτήν την μουσική αναγνώστες. Μέσα από την συγκριτική τους μελέτη ο αναγνώστης παρακολουθεί την μετεξέλιξη τους.

Γόνιμο θα ήταν η έρευνα αυτή, να αναπτυχθεί σε ένα δεύτερο επίπεδο είτε μέσα από συγκρίσεις των συνθέσεων του Π.Κηλτζανίδη στο μακάμ ράστ, είτε από τα μουσικές συλλογές «Ευτέρπη»³⁰, «Μουσικόν απάνθισμα»³¹, μέσα από ηχητικό υλικό.

²⁹ Βλ. Μ.Μαυροειδής, ο.π., σελ

³⁰ Χουρμουζιός Χαροφύλακας, *Ευτέρπη*, κάστορος, Γαλατάς 1830

³¹ Ιωάννης Ζωγράφου-Κειβέλης, *Μουσικόν Απάνθισμα*, η ανατολή, Κων/λη 1872

Βιβλιογραφία

Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνος, *θεωρία και πράξη της εκκλησιαστικής μουσικής, α' έκδοση Κων/λη 1843, β' έκδοση εκδόσεις κουλτούρα, Αθήνα 2003*

Γεώργιος Ν.Κωνσταντίνου, *Θεωρία και πράξη της εκκλησιαστικής μουσικής, τόμος α', α' έκδοση Αθήνα 1997*

Δημήτρης Λέκκας, «*Θεωρία και θεωρητικές αρχές της ελληνικής μουσικής κατά τους Μέσους Χρόνους*», στο: Βιρβιδάκης Στ., κ.ά., *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού*, ΕΑΠ, Πάτρα 2003

Λέκκας Δ., «*Αρχαία ελληνικά μουσικά Θεωρητικά*», στο: Αγγελόπουλος Λ., κ.ά., *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού*, ΕΑΠ, Πάτρα 2003

Λέκκας Δ., «*Θεμελιακή εννοιική προσέγγιση στα δομικά στοιχεία της Θεματικής Ενότητας*», στο: Βιρβιδάκης Στ., κ.ά., *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού*, ΕΑΠ, Πάτρα 2003

Διονυσία Παπαγεωργίου, *πτυχιακή εργασία: Η οικογένεια του δουγκιάχ στα ελληνόφωνα θεωρητικά κείμενα του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, μια πρώτη προσεγγιση με βάση του θεωρητικό του Π.Κηλτζανίδη*, Άρτα 2011

Ιωάννης Ζωγράφου-Κειβέλης, *Μουσικόν Απάνθισμα, η ανατολή*, Κων/λη 1872

Μάριος Μαυροειδής, *Οι μουσικοί τρόποι στην ανατολική μεσόγειο*, Faggoto, Αθήνα 1999

Μάρκος Σκούλιος *Προφορικότητες: Προφορικότητα και διαστηματικός πλούτος σε μουσικά ιδιώματα της Βοραιοανατολικής Μεσογείου, τμήμα λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ*, Άρτα 2007

Μάρκος Σκούλιος, *η θέση και η σημασία τη έννοιας της κλίμακας στα ανατολικά τροπικά συστήματα-Μουσική και θεωρία, τμήμα λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ*, Άρτα 2009

Π. Κηλτζανίδης, *Μεθοδική διδασκαλία θεωρητική τε και πρακτική*, 1^η έκδοση Κων/λη 1881, 2^η έκδοση Β.Ρηγόπουλος, Θεσσαλονίκη 1991

Σπήλιος Κούνας, *Πτυχιακή εργασία: Οι ουσάκ μανέδες στις ηχογραφήσεις των 78 στροφών, σχέσεις τροπικών χαρακτηριστικών μελωδικής ανάπτυξης*, Άρτα 2010

Χαράλαμπος Καρακατσάνης, *Βυζαντινή ποταμίσ τόμος ια, Θεωρητικόν Κυρίλλου του Μαρομαρινού, χειρόγραφον 305 I.E.E.A (1749)*, Αθήνα βδ' 2004

Χουρμουζιος Χαροφύλακας, *Ευτέρπη, κάστορος*, Γαλατάς 1830

Χρυσάνθος, *εισαγωγή και μέγα θεωρητικόν της μουσικής*, α' έκδοση τυπογραφείο Ριγνίου, Παρίσι 1821, β' έκδοση κουλτούρα, Αθήνα 2003

Bulent Aksoy, Towards the Definition of the makam- *THE STRUCTURE AND IDEA*, publication of the department of folk tradition university of Tampere, Berlin 1997

Ismail Hakki Ozkan, *Turk musikisi nazariyati ve usulleri*, Otuken, ε' έκδοση 1998

Murat Aydemir, *Makam guide*, Pan, Istanbul 2010

Owen Wright, *Demetrious Cademir: The collections*, SOAS Musicology Series, University of London, London 1992

Ozan Yarman, *A Comparative Evaluation of Pitch Notations in Turkish Makam Music*, Musicology, Istanbul Technical University 2007

Signell Karl L, *Makam, Modal Practice in Turkish Art Music*, Asian Music Publication, series D, monographs, no.4, rep New York 1986

Yilmaz Zeki, *Turk Musikisi Dersleri*, Caglar Musiki Yayinlari, Istanbul 2007

Walter Felman, *Nusic of the ottoman, court*, VWB, Berlin 1996

Ιστοσελίδα

Turk Musikisi Nazariyat, <http://www.turkmusikisi.com/nazariyat>

Παράρτημα

Στο παρών παράρτημα παρατίθενται ένα δείγμα φωτογραφιών από εκδόσεις του Π.Κηλτζανίδη και του πρωτοψάλτη Κων/νου.



246

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΟΤΑΜΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΙΑ΄

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΜΑΡΗΝΟΥ

ΤΟΥ ΤΗΝΙΟΥ

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ 305 Ι.Ε.Ε.Α. 1749

Επιμελεία τῆ ἀγαπητῆς μη μαθητῆς
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΕΡΓΗ
Καθηγητῆ Βυζαντινῆς Μουσικῆς

ΑΘΗΝΑΙ βδ΄ (2004)

ΜΕΘΟΔΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

ΠΡΟΣ

ΕΚΜΑΘΗΣΙΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΧΣΙΝ ΤΟΥ ΓΝΗΣΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

ΤΗΣ

Καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς κατ' ἀντιπαράθεσιν
πρὸς τὴν Ἀραβοπεριειμένην.

ΣΥΝΔΡΑΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΜΟΥΣ. Π. Γ. ΚΗΛΤΖΑΝΙΔΟΥ ΠΡΟΥΣΣΑΕΩΣ.

Ἰδίῃ τοῦ Αἰ. Ὑπουργίου τῆς Ἀγωγῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπ' ἀριθ. 24.
(2 Σελ. 98. 14 Τίτριν. Ἔβδλ. 97.)

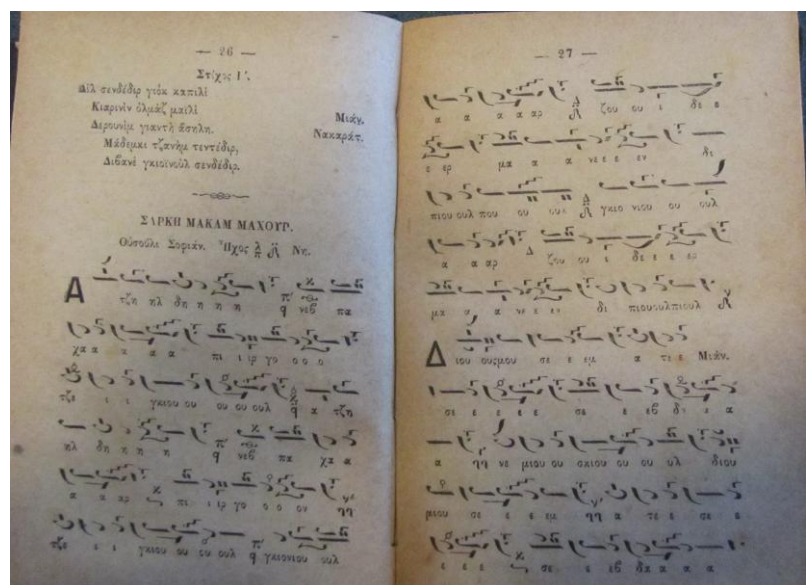
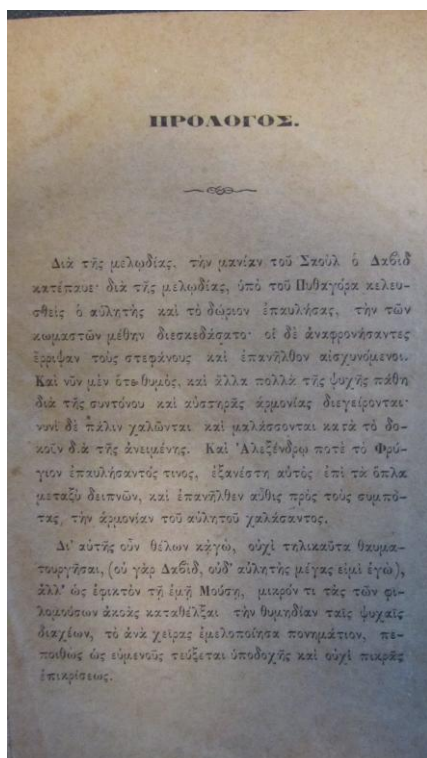
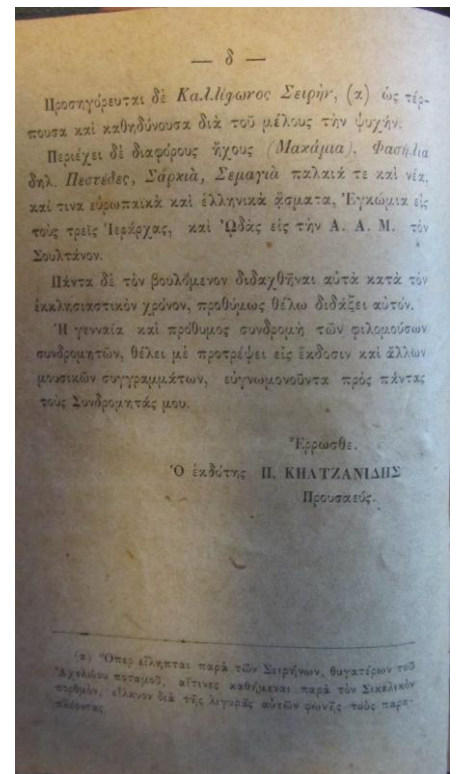
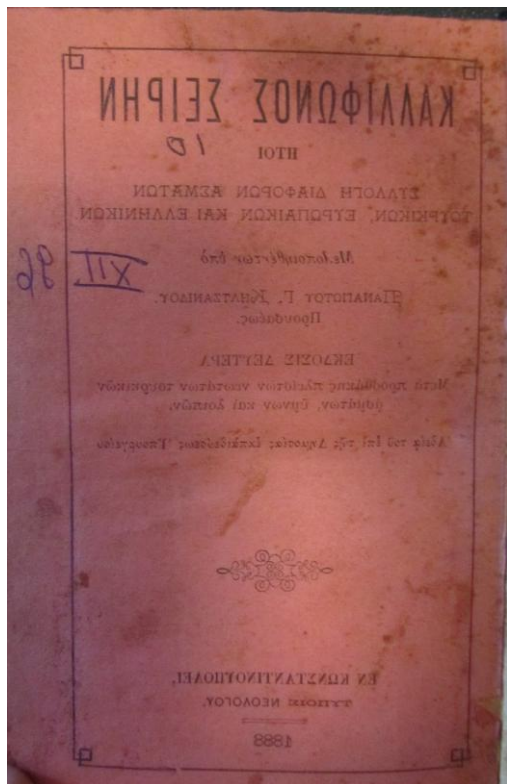
Στην κατὰ πάντα ῥῆ Μουσικῇ,
θεὸν εὐχρησάμενος.
(Πλουτ. περὶ Μουσικῆς).



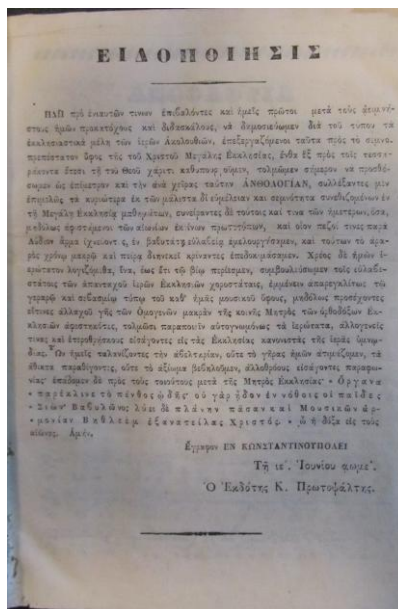
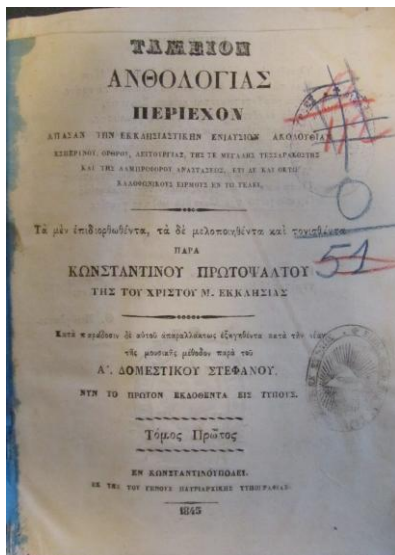
Ἀκριβὲς ἀντίτυπος ἀπὸ τὴν ἑκδοῦν
τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἔτους 1881

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΣ. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

1.Π.Κηλιτζανίδης, *Καλλιφωνος σειρήν*, Κων/λη 1888



2. Κων/νου πρωτοψάλτη, *Ταμείο Ανθολογίας*, Κων/λη 1845



3. Κων/νου πρωτοψάλτου, *Δοξαστάριον*, Κων/λη 1841

